

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ
У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ КІНОТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛІ
ТЕЛЕСЕРІАЛУ "MD HOUSE" ТА ЙОГО УКРАЇНОМОВНОГО
ПЕРЕКЛАДУ)**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0351-ап
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Переклад (англійський)
Озерних Аліна Віталіївна

Керівник к.ф.н., доц. Андреева І. О.

Рецензент к.ф.н., доц. Маслова М. В.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська
Освітньо-професійна програма Переклад (англійський)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри теорії
та практики перекладу з
англійської мови

« ____ » _____ 2022 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
ОЗЕРНИХ АЛІНИ ВІТАЛІЇВНИ

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) Особливості функціонування медичних термінів у сучасному англійськомовному кінотексті (на матеріалі телесеріалу "MD House" та його українськомовного перекладу)

Керівник кваліфікаційної роботи (проекту),
Андрєєва Ірина Олександрівна, к.ф.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «24» травня 2022 року № 570-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) 30.11.2022

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту)

роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, присвячені проблемі термінів взагалі (дослідження Дмитрук Л. А., Квітко І. С., Науменко А. М., Огуй О. Д., Фурт Д. В., Bourigault D., Condamines A., Felber H.) та питанням медичної термінології зокрема (Германович Г. О., Левченко В., Перхач Р.-Ю.); а також провідні перекладознавчі розвідки (розробки Д'якова А. С., Карабана В. І., Кияка Т. Р., Куделько З. Б.) та дослідження, предметом яких був аудіовізуальний переклад (доробок таких вчених як Єлісеєва С. В., Кузенко Г. М., Сіроштан Т. О., Anderman G., Cintas J. D., Gambier Y.).

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): - уточнити термінологічний апарат дослідження; - розкрити характерні риси кіноперекладу; - схарактеризувати потенційне стилістичне забарвлення термінів у кінотексті; - визначити способи адекватного перекладу стилістично забарвлених термінів у кінотексті.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	Андреєва І. О., к.ф.н., доц.	09.06.2022	09.06.2022
Розділ 1	Андреєва І. О., к.ф.н., доц.	02.09.2022	02.09.2022
Розділ 2	Андреєва І. О., к.ф.н., доц.	01.10.2022	01.10.2022
Висновки	Андреєва І. О., к.ф.н., доц.	20.10.2022	20.10.2022

6. Дата видачі завдання 04.06.2022

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз; укладання бібліографії	лютий – квітень 2022	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2022	виконано
3.	Написання вступу	червень 2022	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	вересень 2022	виконано
5.	Написання практичного розділу	жовтень 2022	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2022	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2022	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	листопад – грудень 2022	виконано
9.	Захист	грудень 2022	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

(підпис)

А. В. Озерних

(ініціали та прізвище)

Керівник

(підпис)

І. О. Андреєва

(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

(підпис)

В. В. Погонєць

(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота - 61 стор., 70 джерел, 1 додаток.

Об'єкт дослідження: переклад стилістично забарвлених термінів.

Мета роботи: окреслення особливостей функціонування медичних термінів у сучасному англомовному кінотексті та виявлення специфіки їх відтворення у перекладі.

Теоретико-методологічні засади: роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, присвячені проблемі термінів взагалі (дослідження Дмитрук Л. А., Квітко І. С., Науменко А. М., Огуй О. Д., Фурт Д. В., Bourigault D., Condamines A., Felber H.) та питанням медичної термінології зокрема (Германович Г. О., Левченко В., Перхач Р.-Ю.); а також провідні перекладознавчі розвідки (розробки Д'якова А. С., Карабана В. І., Кияка Т. Р., Куделько З. Б.) та дослідження, предметом яких був аудіовізуальний переклад (доробок таких вчених як Єлісеєва С. В., Кузенко Г. М., Сіроштан Т. О., Anderman G., Cintas J. D., Gambier Y.).

Отримані результати: Серед стилістичних прийомів аудіовізуального тексту, до структури яких увійшли стилістично забарвлені медичні терміни найбільш частотними є такі: семасіологічні стилістичні засоби: іронія – 29,8%; епітет – 20,7%; персоніфікація – 11,6%; антитеза – 9,9%; метафора – 8,3%; дисфемізм – 7,4%; синтаксичні стилістичні засоби: паралелізм – 12,4%; повтор – 9,9%; інтертекстуальні стилістичні прийоми: алюзія – 7,4%.

Найбільш часто перекладачами залучались такі засоби перекладу: дослівний переклад – 72,7%; опущення – 43,8%; модуляція – 22,3%.

Запропонований перекладачем текст перекладу виявився неадекватним у 6,6 % від загального обсягу ілюстративного матеріалу.

Ключові слова: аудіовізуальний текст, медичний термін, стилістичний прийом, перекладацька трансформація, адекватний переклад

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТИЛІСТИЧНО ЗАБАРВЛЕНИХ ТЕРМІНІВ У КІНОТЕКСТІ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ ЇХ ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ	6
1.1 Кінопереклад як особливий тип перекладу	6
1.2 Терміни, засоби та способи їх відтворення у перекладі.....	10
1.2.1 Терміни: проблема визначення та головні ознаки.....	10
1.2.2 Терміни медицини та їх стилістичне навантаження у тексті.....	19
1.2.3 Способи перекладу стилістично забарвлених термінів.....	24
РОЗДІЛ 2 СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ У ПЕРЕКЛАДІ КІНОТЕКСТУ	32
2.1 Переклад медичних термінів у складі фонетичних та морфологічних стилістичних прийомів	34
2.2 Відтворення медичних термінів у складі семасіологічних стилістичних прийомів	38
2.3 Відтворення медичних термінів у складі синтаксичних стилістичних прийомів.....	52
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТОК А	69

ВСТУП

У сьогоднішньому світі, завдяки стрімкому розвитку технологій комунікації та носіїв інформації набувають популярності аудіовізуальні тексти, у тому числі телесеріали. Автори таких текстів прагнуть охопити якнайширшу аудиторію, позаяк від кількості глядачів безпосередньо залежить прибуток, який отримують від демонстрації фільмів, серіалів та інших видів аудіовізуальної продукції. Для розширення аудиторії необхідно здійснювати переклад вищезазначених текстів різними мовами світу.

Питання лінгвістичного статусу термінів та термінології вже докладно розроблені вітчизняними та зарубіжними вченими (Дмитрук Л. А., Квітко І. С., Науменко А. М., Огуй О. Д., Фурт Д. В., Bourigault D., Condamines A., Felber H.), не оминули увагою у наукових розвідках і медичну термінологію (Германович Г. О., Левченко В., Перхач Р.-Ю.). Проблема перекладу термінів також вже неодноразово привертала увагу вчених (Д'яков А. С., Карабан В. І., Кияк Т. Р., Куделько З. Б.); дослідження проводились також у галузі відтворення медичної термінології різними мовами (Даніленко А. Ю., Карачова Д. В. Briffa Ch., Herget K., Alegre T.). Окреме важливе місце у перекладознавстві займають доробки вчених, предметом у яких постає аудіовізуальний переклад (Єлісеєва С. В., Кузенко Г. М., Прокопенко А. В., Ремал А., Сіроштан Т. О., Anderman G., Cintas J. D., Gambier Y.). Відтворення стилістичного забарвлення у перекладі вже висвітлювалась у дослідницьких роботах сьогодення (Кравчук І. В., Хрикіна Н.О., Onyshchuk M., Ostapenko S.A., Kuts M.O.). Однак на теренах сучасного перекладознавства не проводилось комплексне дослідження, присвячене особливостям перекладу стилістично забарвлених медичних термінів у кінотексті, що і визначає **актуальність** нашої роботи. Крім того, актуальність також зумовлена потребою створювати переклад англомовних

аудіовізуальних текстів (корпус яких стрімко зростає, а розповсюдження відбувається з блискавичною швидкістю) українською мовою.

Об'єктом дослідження виступає переклад стилістично забарвлених термінів, а **предметом** – відтворення стилістичного навантаження медичних термінів, які функціонують у аудіовізуальному тексті, у перекладі.

Метою нашої наукової розвідки є окреслення особливостей функціонування медичних термінів у сучасному англomовному кінотексті та виявлення специфіки їх відтворення у перекладі. Зазначена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

- розкрити характерні риси кіноперекладу;
- уточнити лінгвістичний статус термінів;
- виявити характерні ознаки термінів;
- схарактеризувати потенційне стилістичне забарвлення термінів у кінотексті;
- визначити способи адекватного перекладу стилістично забарвлених термінів у кінотексті.

Матеріалом дослідження став 121 текстовий фрагмент, відібраний з першого сезону американського серіалу 'MD House' (22 серії) та переклад цих фрагментів, запропонований каналом СТБ. Усі текстові фрагменти демонструють надбання експресивності медичними термінами у контексті їх участі у формуванні стилістичних прийомів.

У дослідженні використовувались такі **методи**:

- 1) *метод критичного огляду літератури* – для уточнення лінгвістичного, стилістичного та перекладознавчого інструментарію;
- 2) *метод суцільної вибірки* – для добору фактичного матеріалу;
- 3) *метод перекладознавчого аналізу* – для виявлення потенційних перекладацьких труднощів та проблем;
- 4) *порівняльний метод* – для зіставлення оригіналу та перекладу, оцінки адекватності перекладу, окреслення застосованих трансформацій та їх доцільності.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що вперше виявлено особливості функціонування англомовних медичних термінів у аудіовізуальному тексті та специфіку їх відтворення у перекладі українською мовою.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів при викладанні таких курсів як «Порівняльна стилістика», «Порівняльна лексикологія», «Практика перекладу» та укладанні посібників з вищеназваних курсів.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, додатку та списку використаної літератури. У вступі подано загальні відомості про наукову розвідку: обґрунтовано актуальність проблеми, що досліджується, окреслені мета та завдання; визначені об'єкт та предмет; указані методи дослідження. У першому розділі уточнюється термінологічний інструментарій дослідження, схарактеризовано потенційне стилістичне забарвлення термінів у кінотексті; визначено способи адекватного перекладу стилістично забарвлених термінів у кінотексті. У другому розділі викладено аналіз перекладу стилістично забарвлених медичних термінів у серіалі, визначено ступінь адекватності перекладу, запропоновано свій варіант перекладу у випадках, де існуючий переклад не є адекватним. У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи. Додаток містить добірку із 121 текстового фрагмента зі стилістично навантаженими медичними термінами та перекладу цих фрагментів.

Загальна кількість сторінок 61, кількість використаних джерел 70.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТИЛІСТИЧНО ЗАБАРВЛЕНИХ ТЕРМІНІВ У КІНОТЕКСТІ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ ЇХ ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ

1.1 Кінопереклад як особливий тип перекладу

Незважаючи на розмаїття українських та зарубіжних науково-практичних розвідок у царині лінгвістики кінотексту та кіноперекладу, узгодженості понятійно-термінологічного апарату серед науковців не простежується. Одним з показників цього факту є відсутність єдиного терміна для позначення самого предмета дослідження [Кузенко 2017, с. 70]. У різних наукових розвідках подибуємо такі терміни: «кінопереклад», «відеопереклад» та ширший термін – «аудіовізуальний переклад».

До аудіовізуального перекладу належить не тільки кінопереклад, а й переклад відеоігор, телевізійних програм, рекламних роликів, програмного забезпечення й багатьох інших аудіовізуальних продуктів. Увесь згаданий матеріал є засобом обміну, розуміння та взаємопроникнення культур різних країн, що в процесі глобалізації покращує взаєморозуміння між різними країнами. Аудіовізуальний переклад у цьому випадку відіграє найважливішу роль [Єлісеєва 2018, с. 35]. У нашому дослідженні ми будемо фокусувати увагу на специфіці перекладу серіалу медичної тематики, який вважаємо доцільним категоризувати як вид кіноперекладу.

На сьогоднішній день субтитрування та дублювання вважаються двома основними видами аудіовізуального перекладу; третім видом є закадровий переклад. Однак зростання та поширення аудіовізуальної продукції наприкінці ХХ сторіччя підштовхнуло до відповідного зростання видів аудіовізуального перекладу й, зрештою, численних міждисциплінарних

досліджень. Події, що здебільшого вплинули на розвиток аудіовізуального перекладу, включають процеси глобалізації у сфері розповсюдження аудіовізуального продукту та виробничих систем, фінансову інтеграцію телекомпаній та кіноіндустрії, оцифрування (тобто появу DVD технологій, що дозволяє використання на одному диску різноманітних видів перекладу), та пов'язані із цим технологічні процеси, такі як розширення Інтернет простору, розповсюдження бездротових технічних новинок, таких як мобільні телефони, iPodи тощо [Ремал 2020, с. 28-29]. Розвиток цих процесів та їх технологічних потужностей для постачання готових продуктів призвели до розширення цільових аудиторій (та їх “вузької направленості”), а нещодавно, й надання користувачам можливості брати активну участь у перекладі певних аудіовізуальних продуктів [Gambier 2003]. Ці новіші форми аудіовізуального перекладу є варіаціями попередніх форм та/або новими процесами, які мають схожі риси із іншими, подібними типами перекладу.

Кінематографічний образ складається з трьох взаємозалежних компонентів: образотворчого ряду, саундтреку й діалогів [Cintas, Anderman 2009, с. 7]. Перекладач відповідає та здійснює вплив лише на останню складову, інформація, закладена у перших двох конституентах є однаковою для реципієнтів оригіналу та перекладу. Однак відеоряд та звукова доріжка можуть містити безліч соціальних і культурних алюзій і метафор, зрозумілих носію культури мови оригіналу та незнайомих глядачу перекладеного аудіовізуального тексту. Перекладач може відтворити таку інформацію лише частково – наприклад, у перекладі написів.

Кінотекст є складним об'єктом для перекладу, оскільки включає в себе дві семіотичні системи – лінгвальну та нелінгвальну. У процесі перекладу лінгвальної складової частини перекладач працює як з усним (репліки акторів, закадровий голос), так і з письмовим (титри, написи) мовленням. Нелінгвальний компонент кіноперекладу передбачає відтворення звукової частини фільму та роботу з відеорядом. Відповідно, основною складністю кіноперекладу є необхідність відтворення правильної довжини реплік та

дотримання відповідності відео- та аудіорядів. Окрім того, труднощі кіноперекладу полягають у відтворенні лінгвокультурних особливостей мовлення персонажів – це власні назви, діалектизми, okazіоналізми, засоби гумору тощо. Перекладач має не тільки вдало вибрати перекладацьку стратегію, перекладацькі прийоми та трансформації, однак також враховувати контекст [Сіроштан, Прокопенко 2020, с. 79].

Серіал є у певному сенсі художнім твором, тому під час перекладу важливо адекватно відтворити кожний його елемент, зокрема мовленнєві особливості персонажів, які є істотною складовою художнього образу. Згідно досліджень, найбільші складнощі під час перекладу аудіовізуальних текстів пов'язані з передачею реалій, фразеологізмів, іншомовних вкраплень, абревіатур, гри слів, вульгаризмів, нецензурної та табуйованої лексики [Кузенко 2017, с. 72]. Предметом нашого дослідження стали терміни зі стилістичним навантаженням, які також можуть спричинити певні труднощі у процесі перекладу.

У кіноперекладі важливо враховувати зв'язок зображення й текстового матеріалу, тримати у фокусі уваги як вербальні, так і невербальні засоби комунікації. Однак буває важко підібрати еквівалент, коли фраза мовою оригіналу супроводжується жестом, оскільки часто мова жестів у різних культурах не збігається. Переклад фільму завжди супроводжується певними труднощами не тільки лінгвального, але й технічного характеру, що безпосередньо впливає на ступінь еквівалентності перекладу оригіналові, а також на відповідність артикуляції акторів реплікам дублерам [O'Sullivan 2011]. Отже, на перший план виходить не еквівалентність, а адекватність перекладу – тобто максимальне відтворення змісту оригіналу у перекладу та реалізації текстом перекладу тих самих функцій у культурі перекладу, які були у тексті оригіналу у культурі оригіналу.

Переклад серіалів, як підвид кіно-/відеоперекладу, є особливим видом як художнього перекладу, так і аудіовізуального перекладу. Його специфіка

пов'язана з характером матеріалу й способом його презентації. Текст кіно-/відеоперекладу має певні характерні риси:

1) його звучання обмежене часовими рамками, його необхідно синхронізувати з текстом оригіналу; через міжмовну асиметрію (різницю не тільки граматичних структур у різних мовах, але й таких характеристик як темп мовлення, залучення інтонації тощо) необхідно відповідним чином скорочувати або розширювати текст;

2) текст кіно-/відеоперекладу розрахований на миттєве сприйняття, а отже повинен бути максимально інформативним та зрозумілим глядачеві;

3) текст кіно-/відеоперекладу супроводжується відеорядом, який обумовлює вибір можливих варіантів перекладу: доцільним є врахування взаємозв'язку між зображенням та вербальною складовою, приділяти увагу як лінгвальним, так і екстралінгвальним засобам вираження [Szarkowska 2005]. Відзначимо, що, хоча у багатьох роботах відеоряд розглядається як джерело обмежень для тексту перекладу, водночас він може слугувати опорою, оскільки перекладач у прагненні скоротити довжину тексту (за нагальної потреби) може опустити ті деталі, які наявні у візуальній складовій тексту оригіналу.

Специфіка аудіовізуальних текстів обмежує перекладача у відборі перекладацьких стратегій. Формат кінофільмів та серіалів не дозволяє вводити перекладацький коментар, а необхідність синхронізації аудіо- та відеоряду виключає застосування описового перекладу. Перекладач не має змоги давати пояснення, тому доводиться вдаватись до замінів та опущень.

Таким чином, під час перекладу серіалу необхідно перш за все:

1) синхронізувати звучання тексту перекладу зі звучанням тексту оригіналу, враховуючи артикуляцію акторів;

2) надавати тексту перекладу максимальної інформативності та ясності;

3) використовувати відеоряд як опору;

4) максимально відтворювати такі особливості тексту оригіналу як реалії, фразеологізми, іншомовні вкраплення, аббревіатури, гра слів,

вульгаризми, нецензурна та табуйована лексика, власні назви, діалектизми, okazіоналізми, терміни.

1.2 Терміни, засоби та способи їх відтворення у перекладі

1.2.1 Терміни: проблема визначення та головні ознаки.

У перекладознавстві нам необхідно розрізняти:

а) мову для загальних потреб – тобто, щоденну звичайну мову, яка використовується у буденних ситуаціях;

б) мову для спеціальних потреб – тобто мову, що використовується у спеціалізованій галузі знань; мова для спеціальних потреб полегшує спілкування між спеціалістами [Bowker, Pearson 2002, с. 25-40].

Терміни будемо відносити до засобів мови для спеціальних потреб. Тим не менш, у випадках десемантизації термінів чи актуалізації у певної лексичної одиниці двох значень (термінологічного та нетермінологічного) ми не можемо категорично стверджувати, що терміни ніколи не потрапляють до категорії мовних одиниць для загальних потреб.

Поняття «термін» та «термінологія» викликають неабияке зацікавлення, особливо завдяки новітнім досягненням у комп'ютерних технологіях та швидкому розповсюдженню застосування цих технологій [Condamines 1995; Otman 1996; Condamines 2002; Felber 2002; Fidelia, Condamines, and Castellví 2007].

Термін, як і всі інші мовні універсалиї, важко піддається дефінуванню. Через складність та дискусійність такого завдання в лінгвістиці існує чимало найрізноманітніших спроб визначення термінів.

Серед дефініцій термінів трапляються досить розмиті:

1) терміни – лексичні одиниці кожної сучасної мови, які задовольняють потреби високорозвинених науки та техніки [Скребнев 2003, с. 59];

2) термін – це варіант звичайного слова або спеціально створена одиниця, яка має не лише властивості першооснови, а й нові, специфічні якості [Флоренский 1989, с. 123];

3) терміни – це не особливі слова, а тільки слова в особливій функції [Кияк 2007].

Основний прийом визначення поняття, як відомо, – визначення через найближчий рід і видову відмінність, тому точність і наукова цінність визначення залежать від того, наскільки вірно вибраний найближчий рід і як відображає специфіку те, що визначає його видову відмінність. В якості найближчого роду в дефініціях терміна за традицією (знову-таки лінгвістичною) називаються «слово або словосполучення», але якщо виходити з первинності цілого (системи) і вторинності складових його елементів (термінів), то найближчий рід виявиться іншим - це елемент (член) термінології (терміносистеми) певної предметної області.

Саме на властивості терміна бути частиною терміносистеми наголошують такі визначення:

1) термін – це одиниця історично сформованої *термінологічної системи* (курсив наш – А. О.), що визначає поняття та його місце в системі інших понять, виражається словом або словосполученням, служить для спілкування людей, пов'язаних єдністю спеціалізації, належить до словникового складу мови й підпорядковується її законам [Пономарів 2000, с. 91];

2) термін – це слово або словосполучення, яке є органічним (системним чи позасистемним) елементом термінологічного реєстру і позначає певне поняття у тій чи іншій галузі людської діяльності [Вакуленко 2010, с. 58].

Представники французької термінологічної школи Дід'є Буріго та Анн Кондамін [Bourigault, Condamines 1993, с. 15] підкреслюють, що термін постає як елемент терміносистеми, яка є мовним вираженням системи понять певної сфери знань; вчені виділяють логіко-лінгвістичну сутність терміна та його здатність виражати поняття.

Є спроби дати визначення терміну у філософському розумінні:

1) «терміном називають подане відповідно до законів національної мови максимально стисле означення поняття, яке стосується певного елемента зовнішнього чи внутрішнього світу людини. Скажемо ще глибше – терміном називають словесну назву вузлового поняття абстрактно-логічної схеми свідомого сприйняття людиною її зовнішнього чи внутрішнього світу. Можна сказати найглибше – терміном називають вузловий елемент усвідомлення людиною процесів її взаємодії зі зовнішнім і внутрішнім світом» [Таланчук 1995, с. 33];

2) термін безпосередньо пов'язаний з поняттям, яке він позначає. Термін, на відміну від інших слів, скеровує розум безпосередньо до сутності речей, дій та явищ [Гальперин 1981, с. 76-77].

І. С. Квітко пропонує розглядати термін з точки зору його співвіднесення з поняттям, яке він позначає: «термін є не лише представником наукового поняття в мовленні, але й засобом для осмислення особливостей цього поняття, встановлення його зв'язків; термін — точний носій інформації про наукове поняття; термін є представником наукового поняття в мовленні, результатом закріплення логічної категорії у словесній формі» [Квітко 1976, с. 3, 19, 20].

Терміни розглядають і крізь призму лінгвосеміотики:

1) термін – мовний знак, що репрезентує поняття спеціальної, професійної галузі науки або техніки» [Карабан 2004, с. 315];

2) термін – мовний знак, що позначає поняття певної галузі знання – науки, техніки, мистецтва, політики [Хрикіна 2010, с. 129].

Дослідники підкреслюють належність термінів до спеціалізованих галузей знань:

1) термін – це слово чи словосполучення, що означає чітко окреслене спеціальне поняття якої-небудь галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо [ВТССУМ 2009, с. 1241];

2) терміни – слова або словосполучення, що позначають поняття спеціальної галузі знань або діяльності людини [Алексеев 2012, с. 223];

3) термін – слово чи сполука, що позначає поняття спеціальної сфери спілкування в науці, виробництві, техніці, мистецтві, у конкретній галузі знань чи людської діяльності [Селіванова 2010, с. 736-737];

4) термін – це слово або словосполучення з історично умотивованим чи умовно закріпленим значенням, що відбиває одне поняття у спеціалізованій галузі знання чи виробництва [Мостовий 1993, с. 191];

5) термін трактується як слово або словосполучення, яке слугує для чіткого вираження поняття, специфічного для якої-небудь галузі знання, виробництва чи культури і яке обслуговує комунікативні потреби в цій сфері діяльності людини [Арнольд 1991, с. 81].

Іноді вчені говорять про вужче розуміння термінів як таких одиниць, що належать певним професійним або науковим сферам спілкування:

1) термін – це спеціальне слово чи словосполучення, що прийняте в певній професійній сфері і застосовується в особливих умовах. Термін представляє собою словесне означення поняття, яке входить в систему понять певної області професійних знань, яке позначає поняття певної галузі знання чи діяльності людини [КТСЛТ 2001, с. 247];

2) терміни – слова та словосполучення, що позначають наукові поняття, в яких відображаються суттєві властивості та характеристики об'єкта [Стилістика... 1984, с.125].

У деяких дефініціях підкреслюється неможливість існування стилістично забарвлених термінів:

1) термінами виступають чітко дефіновані, однозначні та *стилістично нейтральні слова* (курсив наш – А. О.) та вирази, що вживаються в певній галузі [Кияк та ін. 2008, с. 158].

2) термін — це слово чи словесний комплекс, що співвідноситься з поняттям певної організованої галузі пізнання (науки, техніки), що вступають у системні відносини з іншими словами та словесними комплексами і

утворюють разом з ними в кожному окремому випадку та в певний час замкнену систему, що характеризується високою інформативністю, однозначністю, точністю та *експресивною нейтральністю* (курсив наш – А. О.) [Квитко 1976, с. 21; Д’яков та ін. 2000, с. 10]. Відзначимо, що у нашій роботі ми якраз будемо розглядати стилістичні нашарування, які виникають у термінів у процесі їх актуалізації в аудіовізуальному тексті. Таким чином, незважаючи на вдале формулювання двох вищенаведених дефініцій, дозволимо собі неповністю з ними погоджуватись.

З огляду на все вищесказане, доцільним вважаємо користуватись таким робочим визначенням терміна:

термін – це слово або словосполучення що позначає поняття спеціальної сфери спілкування в науці, виробництві, техніці, мистецтві, у конкретній галузі знань чи людської діяльності та відображає суттєві властивості та характеристики об’єкта.

При всій відмінності й багатогранності сучасних галузей наукового знання і властивих їм понять існує ряд спільних ознак, які визначають суть терміна як особливої мовної одиниці. Серед основних **ознак терміна** (або вимог, які висуваються до термінів) вчені [Д’яков та ін 2000, с. 12; Стацюк 2016, с.115; Фурт, Дмитрук 2020, с. 19-20] пропонують виокремлювати такі:

1. Системність. Як уже вказувалося, термін входить до певної терміносистеми, в якій він має термінологічне значення. За межами своєї терміносистеми термін може мати зовсім інше значення, наприклад, вираз *to be obstructed* у медицині позначає «бути закупореним» (може бути вжитим стосовно судин), а у лінгвістиці – «бути перегородженим» (у контексті фонетики так можна сказати про повітряний канал, дихальні шляхи)

2. Наявність дефініції. Кожний науковий термін має дефініцію (визначення), яка чітко окреслює, обмежує його значення. Так, дефініцією терміна *doctor* є “*a practitioner of the healing arts, one who has received a degree from a college of medicine, osteopathy, chiropractic, optometry, podiatry,*

pharmacy, dentistry, or veterinary medicine, licensed to practice by a state”[DIMD 2011, с. 561].

3. Точність. Термін повинен якнайповніше передавати суть поняття, яке він позначає, хоча в субмовах мають місце численні «хибно орієнтовні» (термін Д.С.Лотте) одиниці. Неточний термін може бути джерелом непорозуміннь між фахівцями, тому іноді говорять, що науковці спершу домовляються про терміни, а вже потім приступають до дискусії.

4. Стислість. Дуже зручно користуватися короткими термінами, але не завжди вдається утворити короткий термін, який був би ще й точним.

5. Однозначність. Якщо більшість слів загальноживаної мови багатозначні, то більшість термінів – однозначні, що зумовлено їхнім призначенням. Однак тут слід зробити істотне уточнення: однозначність має місце в межах однієї терміносистеми, бо на рівні кількох субмов полісемія термінів – явище досить поширене.

6. Незалежність від контексту.

7. Відсутність синонімів. Термінології не повинна бути притаманна синонімічність, яка заважає взаєморозумінню.

8. Відповідність правилам і нормам певної мови.

9. Експресивна нейтральність. У своїй більшості терміни позбавлені емоційно-експресивного забарвлення. Але причинами певної інтенсивності деяких семантичних складових термінів можуть бути намагання підкреслити елітарність уявлення того, хто говорить, або намагання сховати свої наміри.

10. Милозвучність. Термін повинен бути милозвучним (тобто евфонічним), тому не слід заохочувати створення термінів, що походять з діалектизмів, жаргонізмів чи варваризмів.

Стосовно таких рис як однозначність, відсутність синонімів і омонімів, слід зважати на потенційну можливість включення до термінології звичайних мовних одиниць, які зберігають свої властивості (у тому числі, багатозначність, омонімічність, синонімічність); а отже можуть бути

стилістично забарвленими і дати підґрунтя для створення стилістичних прийомів.

І. Р. Гальперін наголошує на тому, що терміни здатні набувати стилістичного забарвлення і ставати стилістичним засобом, коли вони з'являються у текстах не наукового, інших – публіцистичного, художнього тощо – стилів; це відбувається, коли одночасно актуалізуються два значення терміна [Гальперин 1981, с. 76-77]. З цією думкою погоджується і Ю. М. Скребнев: «Беззаперечною є наявність у термінів естетичної (а значить, й експресивної) складової порівняно з нейтральними словами. Термін завжди асоціюється пересічною людиною, неспеціалістом, з соціально престижними сферами; він висловлює думку, яка у сфері непрофесіоналів за відсутності терміна вимагає багатослівного розлогого опису; тому термін приносить пересічному мовцю відчуття інтелектуального задоволення. Безумовно, стилістична функція термінів залежить від сфери вживання. У спеціалізованих (професійних) сферах термін не виконую ані естетичну, ані експресивну функцію. У непрофесійних сферах (художня проза, газетні тексти, щоденне усне мовлення) популярними є терміни першого (мінімального) або другого (середнього) ступеня піднесеності. Використання непопулярних термінів, невідомих середньому мовцю, демонструє претензійну манеру мовлення, брак такту чи смаку» [Скребнев 2003, с. 59].

З метою коректної ідентифікації термінів у тексті вважаємо доцільним окреслити не тільки їх сутність та ключові ознаки, але також їх структурні типи.

Для словотвірної архітектоніки термінологічних одиниць характерні в цілому ті ж принципи, що й для загальноживаних одиниць. Можна запропонувати таку класифікацію словотвірних типів термінів [Д'яков та ін. 2000; Кияк та ін 2008, с. 58; Фурт, Дмитрук 2020, с. 42]:

1. Терміни – кореневі слова:

а) власна непохідна лексика; б) запозичена непохідна лексика.

2. Похідна лексика:

а) терміни, утворені шляхом суфіксації; б) терміни, утворені шляхом префіксації.

3. Терміни – складні слова.

4. Терміни-словосполучення.

5. Терміни-аббревіатури.

6. Буквені умовні позначення ("гама-промені").

7. Символи (знаки) – наприклад, математичні, хімічні, астрономічні та інші.

8. Номенклатура.

Варто зауважити, що багато лінгвістів не визнає наявності в мові поліосновних термінів, називаючи їх концептуальними об'єднаннями. Така точка зору має перевіритися вимогами до терміна, наведеними вище: якщо всі вимоги збережені, тоді немає причини відмовляти терміну в його термінологічності, незалежно від його лексичної довжини.

Номенклатура (від лат. *nomenclatura* – перелік, список імен) – це сукупність назв конкретних об'єктів певної галузі науки, техніки, мистецтва тощо. Їх потрібно відрізнити від термінів, що позначають абстраговані наукові поняття. Номенклатуру становлять іменники та словосполучення, які передають як систему назв об'єктів певної науки, так і сукупність назв одиничних об'єктів (наприклад, у географічній номенклатурі – *Чорне море*, *річка Десна*), видові назви (у ботанічній лексиці назви дерев: *дуб*, *смерека*, *ялина*). Існує номенклатура медична, мовознавча, хімічна, економічна (пор.: термін *валюта* і номенклатурні назви *долар*, *євро*, *песо* і т.п.), технічна (пор.: термін *борознороб-щіліноріз* і номенклатурні назви *ДЩН-1*, *ДЩН-2*).

Номен (одиниця номенклатури) виступає як відносно довільний «ярлик» предмета, конвенційно «прикріплений» представниками відповідної галузі знання, який не претендує на розкриття чи принаймні часткове відображення його у формі лексичного значення. Разом з тим, розв'язання

проблеми нормалізації номенклатурних утворень не належить в цілому до концепції лінгвістики. Норми у сфері оригінальних знаків, символів, номенклатур не мають безпосереднього узгодження з нормами мови (тут не йдеться про орфографію) та встановлюються не лінгвістами, а виключно фахівцями даної галузі науки й техніки. [Фурт, Дмитрук 2020, с. 22-23].

Узагальнюючи погляди науковців щодо номенів, подаємо основні ознаки цих мовних одиниць: 1) номени є власними назвами або займають проміжне положення між термінами і власними іменами; 2) номени — це нижча ланка спеціальної лексики, порівняно з термінами, (розуміння номенів неможливе без співвіднесеності з іншими термінологічними одиницями); 3) номени мають посилену денотативність завдяки тому, що вони є результатом штучної номінації, призначеної для найменування спеціальної діяльності людини, а тому отримали назву прагмонімів; 4) номени входять до такої системи, яка належить до числа простих і є переліком однорідних понять, що перебувають на одному рівні абстракції і віддзеркалюють класи однорідних предметів; 5) основними для номенів є речовинність і предметність залежно від характеру об'єктів, які вони позначають [Романова 2011, с. 61].

Ми вважаємо номенклатурні одиниці (номени) особливими різновидами термінів, що співвідносяться з конкретними поняттями й актуалізують предметні зв'язки. Номенклатура — це та сама термінологія, яку використовують не в гносеологічному, як терміни, а в онтологічному плані [там само, с. 61].

Підсумовуючи, зазначимо таке:

1) термін – це слово або словосполучення що позначає поняття спеціальної сфери спілкування в науці, виробництві, техніці, мистецтві, у конкретній галузі знань чи людської діяльності та відображає суттєві властивості та характеристики об'єкта;

2) за структурними ознаками, термін може бути словом (похідною, непохідною лексичною одиницею, складним словом), словосполученням,

абревіатурою, буквеними умовними позначеннями, символами, номенклатурою;

3) ключовими ознаками термінів є такі: системність, наявність дефініції, точність, стислість, однозначність, незалежність від контексту, відсутність синонімів, відповідність правилам і нормам певної мови, експресивна нейтральність, милозвучність;

4) такі ключові ознаки термінів як однозначність та експресивна нейтральність відходять на периферію, коли терміни функціонують не у науковому, а у публіцистичному, художньому тощо стилях.

1.2.2 Терміни медицини та їх стилістичне навантаження у тексті. У своїй роботі Ж.-П. Віне та Ж. Дарбельне підкреслюють, що виокремлення корпусу термінів на самому початку процесу перекладу може розглядатися як потенційна опора для перекладача, оскільки такий метод роботи з оригіналом та перекладом систематизує процес руху від слів до думки та від думки до слів [Vinau, Darbelnet 1958, с. 45-46]. Оскільки предметом нашої наукової розвідки є медичні терміни, вважаємо релевантним окреслити тематичні групи лексичних одиниць, які будемо відносити до медичної термінології (формальні ознаки термінів взагалі ми окреслили у пункті 1.2.1).

Дослідники пропонують такі дефініції для медичної термінології:

1) це сукупність слів і словосполучень, які використовують спеціалісти для позначення наукових понять у галузі медицини й охорони здоров'я [Германович 2021, с. 25];

2) це сукупність назв різноманітних предметів та явищ, що стосуються будови тіла, лікування та хвороб [Медична термінологія 2021, с. 12];

3) це лексика, яка використовується для опису анатомічних структур, процесів, станів, медичних процедур та лікування [OpenMD 2020].

Медична термінологія неодноразово привертала увагу як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників, однак чіткого окреслення тематичних груп медичних термінів поки що не спостерігаємо. Існують такі погляди на окреслене питання:

1) до медичних термінів відносять: лікарські засоби, стани та хвороби пацієнтів, засоби надання наказів щодо лікування пацієнтів [Левченко, Перхач 2021, с. 115, 118];

2) у медичній термінології пропонують виділяти такі тематичні групи: назви хіміко-фармацевтичних препаратів та лікарських рослин, форм ліків, назви хвороб та хворобливих станів, лексику медичної радіології, лексику рецептів, анатомічну номенклатуру, лексику народної медицини та лікувальної магії, логопедичну термінологію, судово-медичну термінологію, гомеопатичну лексику, а також лексику косметології [Германович 2021, с. 24-31];

3) окремі дослідники акцентують увагу на використанні у медицині термінів з інших наук (біології, хімії, генетики, психології тощо) [Ткач 2010, с. 247];

4) вчені наголошують, що сьогодні зросла кількість мікротерміносистем, що виражають поняття, пов'язані з діагностикою, лікуванням, профілактикою хвороб тощо. Так, за останні десятиліття помітно збагатилися вузькоспеціальні лексикони імунології, онкології, рентгенології, стоматології, наук гігієнічного профілю, медичної психології та ін. [Ткач 2010, с. 247].

Ми вважаємо доцільним відносити до медичної термінології лексику, яка використовується для опису анатомічних структур, процесів, хворобливих станів та хвороб, медичних процедур та лікування. При цьому необхідно пам'ятати про процес детермінологізації, про який говорять багато визначних вчених.

Протягом останніх десятиліть кількість наукових публікацій, зокрема публікацій у галузі охорони здоров'я, значно зросла. З одного боку, освітній

прогрес сприяв появі непрофесійних, втім обізнаних, читачів зі зростаючим інтересом до питань охорони здоров'я. Все більше і більше людей зацікавлені у пізнаванні власного тіла. З іншого боку, швидкий розвиток медіа та комунікаційних технологій суттєво сприяв популяризації медичних термінів, які сьогодні є невід'ємною частиною повсякденної мови. Охорона здоров'я хвилює широкий загал і пацієнти очікують, що лікарі будуть надавати їм всі більш детальну інформацію. Збільшення кількості науково-популярних текстів значним чином посприяло ознайомленню населення з медичною термінологією [Hegret, Alegre 2009].

Зі зростанням рівня освіченості та розповсюдженням технологій, які покликані задовольняти постійно зростаючі потреби та бажання людства, багато слів, які раніше були термінами, втрачають цю свою ознаку та переходять до загальнономовного, або навіть до нейтрального, словника. Такий процес можна назвати «де-термінологізація». Однак такі детермінологізовані слова можуть знову бути наділені своєю термінологічною функцією завдяки стилістичному засобу, таким чином забезпечуючи одночасну реалізацію двох значень, що є рисою, яка мусить бути у стилістичного прийому [Гальперин 1981, с. 77]. Ми будемо відносити до медичних термінів навіть детермінологізовані одиниці, перевіряючи їх наявність у *Dorland's Illustrated Medical Dictionary* [DIMD 2011].

Однак нас цікавлять не стільки всі медичні терміни, які вживаються у аудіовізуальному тексті, а лише ті, що мають стилістичне забарвлення та беруть участь у створення стилістичних прийомів. Аргументи щодо потенціалу термінів нести стилістичну інформацію ми наводили у пункті 1.2.1.

Вважаємо необхідним окреслити, які саме стилістичні фігури ми будемо ідентифікувати в аудіовізуальному тексті, що став матеріалом нашого дослідження. Цей перелік стилістичних фігур не є вичерпним, однак містить основні, найбільш рекурентні, стилістичні засоби мовлення і ґрунтується на

системі стилістичних фігур, запропонованих

О. М. Мороховським [Стилистика... 1984] та О. Ю Дубенко [Дубенко 2011]:

1. Стилістичні фігури фонетичного рівня: алітерація; асонанс; звуконаслідування; евфонія; ритм; рима.

2. Стилістичні фігури морфологічного рівня:

а) транспозиція морфеми – стилістичний прийом виникає в результаті порушення звичної сполучуваності морфем у складі слова (тобто реалізується стилістичний потенціал граматичних категорій, наприклад, вживання дієслів чуттєвого сприйняття у формах тривалого виду (Continuous));

б) транспозиція форми – стилістичний прийом створюється порушенням контекстуальної дистрибуції в результаті вживання певної словоформи у невластивому для неї контексті, де вона набуває невластиве для неї значення (наприклад, вживання займенника *we* у контексті, де зазвичай вживається *I* – ‘editorial *we*’; у науковому стилі для підкреслення скромності автора; як символ королівської влади).

3. Стилістичні прийоми семасіології:

1) фігури заміщення:

- фігури кількості: гіпербола; мейозис; літота;

- фігури якості:

епітет (фразовий епітет, інвертований епітет);

метонімія: синекдоха; перифраз; евфемізм; дисфемізм;

метафора: антономазія; персоніфікація; алегорія (аллегория/allegory);

іронія;

2) фігури суміщення:

- фігури тотожності: порівняння;

- фігури протилежності: антитеза; оксюморон;

- фігури нерівності: висхідна градація; низхідна градація; каламбур;

зевгма.

4. Стилістичні фігури синтаксичного рівня.

I. Синтаксичні виражальні засоби (синтаксичні моделі речень, що несуть додаткову логічну або експресивну інформацію, яка сприяє підвищенню ефективності висловлення та мовлення в цілому):

- виражальні засоби, що базуються на редукції вихідної моделі: еліipsis; умовчання (апозіопезис); номінативні речення; асиндетон;

- виражальні засоби, що базуються на експансії вихідної моделі: повтор; перерахування; синтаксична тавтологія; полісиндетон; емфатична конструкція *It is/was he who*; емфатична конструкція з дієсловом *do*; вставні речення;

- виражальні засоби, що базуються на зміні порядку послідовності компонентів вихідної моделі: інверсія; відокремлення.

II. Стилiстичні прийоми (стилiстичний прийом на синтаксичному рiвнi може створюватись як за допомогою комбiнацiй стилiстично маркованих та стилiстично немаркованих моделей речень, так i за допомогою комбiнацiй стилiстично немаркованих моделей речень; стилiстичний прийом на синтаксичному рiвнi може також виникати за рахунок транспозицiї моделi речення у певному мовленнєвому або ситуативному контекстi – у такому випадку модель набуває певне додаткове значення, яке для неї невластиве):

- стилiстичні прийоми, що базуються на формальних та смислових взаємодiях кількох синтаксичних конструкцiй або моделей речень в певному контекстi: паралелiзм; хiазм; анафора; епiфора; анадиплосис;

- стилiстичні прийоми, що базуються на транспозицiї значення синтаксичної структури або моделей речень в певному контекстi: риторичне питання;

- стилiстичні прийоми, що базуються на транспозицiї значення способiв зв'язку мiж компонентами речення або речень: парцеляцiя.

5. Інтертекстуальні стилістичні фігури: алюзія.

Наголосимо, що у переважній більшості випадків стилістичні прийоми діють в комплексі в одному відрізку висловлення: для привертання уваги реципієнта тексту відбувається конвергенція різнопланових стилістичних

прийомів – наприклад, фонетичних, семасіологічних та синтаксичних; або спостерігаємо нагромадження стилістичних фігур одного рівня, при цьому вони виконують одну і ту саму функцію.

1.2.3 Способи перекладу стилістично забарвлених термінів. Теоретичними аспектами перекладу термінів займалися такі вчені як, А. В. Федоров [Федоров 2002], В. Н. Комісаров [Komissarov 1990], Я. Й. Рецкер [Рецкер 1974]. Переклад медичних термінів також вже привертав увагу вчених [Peter et al. 2018], були спроби запропонувати автоматичний переклад медичної термінології з англійської мови на французьку [Déleger et al 2010]. У нашій же розвідці ми зосередимо увагу на перекладі медичних термінів, які отримали стилістичне забарвлення у контексті аудіовізуального тексту.

При перекладі термінів треба пам'ятати, що специфіка термінів як особливого лексичного розряду слів полягає в тому, що вони створюються у процесі виробничої та наукової діяльності і тому функціонують лише серед людей, що володіють відповідними науковими і виробничими реаліями, тобто макроконтекстом [Татарінов 1996, с. 47]. Ще однією важливою особливістю термінологічної лексики є швидкі темпи розвитку сфери діяльності, знань в якій вони функціонують, що ускладнює процес перекладу.

Переклад – це точне відтворення оригінального терміна засобами іншої мови за умови збереження змісту й стилю. Така єдність відтворюється на іншій мовній основі. І вже через це перетворюється на нову єдність, властиву мові перекладу. Для повної передачі поняття оригіналу слід не лише знаходити в мові перекладу адекватні терміни та відповідні лексичні одиниці, але й відбирати необхідні граматичні форми й стилістичні чинники. З іншого боку, слід погодитися з думкою про те, що в процесі літературного перекладу творча діяльність проступає значно дієвіше, ніж при перекладі з фахової мови. Вся річ у тім, що на передньому плані в літературному

перекладі перебувають особливості витвору мистецтва, єдність образного мислення та мистецького мовлення у вихідній мові, в той час як фаховий переклад має на меті точну передачу інформації [Кияк 2007].

При виконанні перекладу термінів треба пам'ятати три основних умови вдалого перекладу. По-перше, повинен бути забезпечений правильний, адекватний переклад окремо взятих термінів певного тексту. По-друге, кожен термін, який необхідно перекласти, повинен перевірятися з погляду терміносистем, наявних в мові оригіналу і мові перекладу. По-третє, мають бути враховані відмінності термінів, які визначаються спеціальною передачею думки на кожному з цих етапів.

Проблемою виконання першої умови може бути розбіжність обсягів значення терміна в мові перекладу і мові оригіналу, а так само відсутність еквівалента.

Виконання другої умови ускладнюється тим, що галузі знань мови перекладу і мови оригіналу можуть описуватися різними терміносистемами в основі яких лежать різні концепти, поняття. Труднощі можуть виникнути, якщо область знань мови перекладу недостатньо розвинена у порівнянні з областю знань мови оригіналу (та навпаки), а значить і терміносистема, яка її описує, не розвинена повною мірою.

Третя умова базується на такому понятті як «картина світу», яка формується у носіїв різних мов по-своєму.

Говорячи про переклад термінів з точки зору теорії, можна наголошувати на тому, що термін – однозначний, він не має конотативних значень та позбавлений синонімів. Незалежно від тексту термін перекладається терміном – повним та абсолютним еквівалентом. Тому першим оптимальним способом перекладу терміна – є саме *пошук терміна-еквівалента*. Треба відмітити, що знайти повний термін-еквівалент – важка робота, бо у більшості випадків немає повного збігу значень. Але даний спосіб перекладу є доцільним, якщо з контексту видно, що значення термінів співпадає.

Новий термін у мові перекладу може бути створений шляхом додавання до існуючого в цій мові слова, словосполучення нового значення під впливом терміна. Оскільки в цьому процесі відбувається зближення значень лексичних одиниць різних мов і різних терміносистем, даний спосіб перекладу називається *семантичною конвергенцією*. Даний спосіб перекладу термінів застосовується здавна, але він отримав новий імпульс у наш час в тих випадках, коли ведеться боротьба з «навалою» іноземних слів, тому вживаються заходи для обмеження припливу англо-американських слів і словосполучень [Гак 1978, с. 37-52].

Цей спосіб можна рекомендувати перекладачеві, оскільки він не веде до збільшення числа нових термінів, у тому числі термінів-запозичень.

При пошуку еквівалента і семантичній конвергенції у процесі перекладу термінів не створюються нові лексичні одиниці, а використовуються лише ті, що існували або існують в мові [Лейчик 1989, с. 44–45].

Застосування нижченаведеного способу перекладу веде до утворення нових слів або словосполучень, причому, важливо підкреслити, – з кореневих морфем, суфіксів і префіксів слів мови перекладу. Цей процес називається *калькуванням*. Калькування являє собою по-елементний переклад «багатошарових» за структурою лексичних одиниць, але з використанням мовних засобів мови перекладу.

Мають місце два види калькування:

– якщо структура перекладеної лексичної одиниці в обох мовах збігається, ми маємо справу з так званою *семантичною калькою*. При використанні семантичного калькування структура терміна, створюваного у мові оригіналу, відповідає нормам цієї мови, а структура терміна, що створюється, відповідає нормам мови перекладу. Загальною є тільки семантика багатокomпонентних термінів обох мов, тому спосіб перекладу і називається семантичним калькуванням;

– якщо структура складної лексичної одиниці запозичується при перекладі разом з цією одиницею, ми маємо справу зі *структурною калькою*,

або *власне калькою*. При цьому в мові перекладу з'являється нова, чужа йому модель слова або словосполучення.

Цей метод перекладу має свої сильні та слабкі сторони. З одного боку, мова перекладу збагачується новими словами, формами словотвору, з іншого, нові моделі словотворення можуть суперечити граматичним нормам мови перекладу.

Коли в процесі перекладу з мови оригіналу у мову перекладу переходить лексична одиниця з усіма своїми змістовними і формальними ознаками і семантикою, і словотворчою структурою, і звуковим складом, і написанням ми маємо справу із *запозиченнями*. Вчені по-різному до них ставляться. У разі якщо термін переходить в мову перекладу з новим поняттям, ніяких заперечень бути не повинно. Це стосується і тих випадків, коли в області знань мови оригіналу створюється новий об'єкт або відкривається нове явище.

Однак якщо рівень розвитку галузі знань мов перекладу і оригіналу однаковий, то перекладачеві слід пошукати існуючий термін або надати свій варіант перекладу з використанням існуючого матеріалу мови перекладу.

Для виконання цього завдання перекладач звертається до таких методів як *транслітерація* і *транскрипція*.

Метод транслітерації полягає у тому, щоб за допомогою українських літер передати літери, складові англійського слова. Використання транслітерації як методу перекладу, який при передачі значення терміна може поєднуватися з поясненням, що передає національно-культурний компонент у семантичній структурі слова [Зеленська 2006, с. 222].

Значно більшого поширення в перекладацькій практиці нашого часу набуває прийом транскрибування, який полягає у передачі не орфографічної форми слова, а фонетичної. В силу значної відмінності фонетичних систем української та англійської мови, така передача завжди трохи умовна і відтворює лише деяку подобу англійського звучання.

Особливим випадком перекладу терміна, що займає проміжне місце між калькуванням, з одного боку, та використанням запозичення або інтернаціоналізму, з іншого боку, є *створення гібридотермінів* [Скуиня 1977, с. 216]. Гібридотерміни мають перевагу в тому плані, що вони містять споконвічні слова або морфеми; але нерідко їх граматична структура являє собою кальку, вони привносять в мову чужу структуру.

У ряді випадків термін повинен перекладатися *описовою конструкцією*. Цей спосіб перекладу застосовується, насамперед, для безеквівалентних термінів, що відображають реалії певної країни. Цей же спосіб перекладу необхідно застосувати при наявності хибно вмотивованих термінів з метою підкреслити їх хибновмотивованість. Описові конструкції як спосіб перекладу термінів застосовуються і в тих випадках, коли інший, більш економний спосіб перекладу терміна, ще не віднайдений, зокрема, на етапі початкового найменування поняття.

Отже, ми бачимо, що існує декілька способів перекладу термінів. Найоптимальніший спосіб, звісно ж, пошук терміна-еквівалента, але існує багато випадків, коли це неможливо, тоді перекладачеві треба використати усі свої лінгвістичні знання та вдаватися до інших способів: семантична конвергенція, калькування, запозичення, транслітерація, транскрипція та описовий переклад. При виборі певного способу перекладу треба брати до уваги певні умови перекладу. По-перше, це логіко-предметний фактор, що пов'язаний з розвитком тієї чи іншої області знань в мові перекладу; по-друге, термінологічний фактор, що пов'язаний з розвитком терміносистеми; і по-третє, лінгвальний фактор, зв'язок мови перекладу з іншими мовами, ставлення до запозичень.

Наведемо кілька традиційних рекомендацій перекладу, які стосуються термінологічних аспектів перекладу: 1) в перекладі повинні використовуватися терміни, затверджені відповідними державними стандартами; 2) перекладач повинен враховувати, до якої області науки й техніки відноситься термін, що перекладається, особливо іноземний; 3) якщо

в тексті оригіналу трапляється термін, не зафіксований у науково-технічних словниках, то перекладач має сам підібрати перекладний еквівалент, використовуючи довідкову літературу, або ж проконсультуватися у спеціаліста; в крайньому випадку термін можна перекласти описовим шляхом; 4) у тексті перекладу потрібно уникати синонімічного використання термінологічних одиниць; всі терміни, символи, скорочення мають бути уніфіковані; 5) якщо в тексті оригіналу знайдена смислова помилка, пов'язана з написанням терміну, перекладач зобов'язаний дати відповідний до оригіналу переклад, а в зносі вказати на помилку й навести правильний варіант; 6) чужі для мови перекладу терміни повинні залишатися в перекладі й записуватися в дужках; 7) назви латиною не перекладаються й залишаються в первісному вигляді; 8) не допускається довільне скорочення термінів; 9) номенклатури залишаються в оригіналі; 10) одиниці фізичних величин, спеціальні знаки мають відповідати технічним стандартам [Кияк 2007].

Медицина є такою галуззю знань, що характеризується прискореним науково-технічним розвитком, що призводить до регулярної появи в медичній лексиці великої кількості нових термінів. У наш час окрім використання неоднорідної і не завжди однозначної лексики, медична галузь відрізняється також надзвичайною різноманітністю тематики і шквальною появою нових методів, технологій і винаходів, або технічних інновацій, назви яких даються наспіх. Перекладач медичних текстів повинен настільки чітко орієнтуватися в предметі, щоб впевнено виявляти неоднозначні терміни і вирази і правильно визначати їх трактування. [Даніленко, Карачова 2018, с. 158].

Перекладач повинен знати свою цільову аудиторію, щоб відповідно адаптувати стиль перекладу. У медичній комунікації можуть бути кілька рівнів:

- спеціаліст – спеціаліст (наприклад, дослідник представляє науковий доробок на медичній конференції)

- спеціаліст – напівспеціаліст (наприклад, професор читає лекцію студентам-медикам)
- спеціаліст – неспеціаліст (наприклад, лікар розмовляє з пацієнтом) [Briffa 2012].

У нашій роботі ми будемо зважати не виключно на переклад термінів, а на переклад термінів у контексті відтворення стилістичних засобів оригіналу у перекладі.

Переклад стилістичних прийомів, що несуть образний заряд твору, часто викликає труднощі у перекладачів через національні особливості стилістичних систем різних мов. Всі лінгвісти підкреслюють необхідність збереження образу оригіналу в перекладі, справедливо вважаючи, що передусім перекладач повинен намагатися відтворити функцію прийому, а не сам прийом. При передачі стилістичних фігур мови – порівнянь, метафор, метонімії – перекладачу щоразу потрібно вирішити: доцільно зберегти образ, що лежить в їх основі, або ж замінити його іншим при перекладі. Причиною заміни можуть бути особливості українського слововживання, сполучуваність слів та ін. Стилiстичний аспект необхідний перекладачу, адже без нього не може вийти гарного, звучного перекладу. Саме стилістичний аспект демонструє не лише переклад з мови оригіналу на мову перекладу, а й майстерність перекладача. Експресія при перекладі надає більшій виразності вихідному тексту. Для того, щоб мова відповідала основним стилістичним вимогам, була виразна, точна, стилістично вмотивована, а використані засоби були максимально доцільними для вираження даного змісту в конкретному контексті, перекладачу потрібно обов'язково добре володіти стилістичними ресурсами обох мов і знати їх стилістичні норми [Кравчук 2011].

Л. С. Бархударов зазначає, що «досягнення перекладацької еквівалентності («адекватності перекладу»), всупереч розбіжностям у формальних і семантичних системах двох мов, вимагає від перекладача насамперед вміння зробити численні і якісно різноманітні міжмовні

перетворення – так звані перекладацькі трансформації – для того, щоб текст перекладу з максимальною можливою повнотою передавав всю інформацію, вкладену в вихідному тексті...» [Бархударов 1975, с. 190]. При перекладі термінів можна використовувати різні прийоми як лексико-семантичні, так і лексико-граматичні. Задача перекладача – обрати такий прийом, який би у повній мірі передавав значення лексичної одиниці.

У своїй розвідці ми будемо ідентифікувати перекладацькі трансформації, які включив у свою типологізацію Комісаров В. Н.:

лексичні трансформації: транскрибування та транслітерація, калькування, лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, модуляція);

граматичні трансформації: синтаксичне уподібнення (дослівний переклад), членування речення, об'єднання речень, граматичні заміни (форми слова, частини мови або члена речення);

комплексні лексико-граматичні трансформації: антонімічний переклад, експлікація (описовий переклад) і компенсація [Комиссаров 1990, с. 172-173]. Окрім зазначених трансформацій вважаємо доцільним говорити про додавання та опущення [Бархударов 1975, с. 190-231].

Наголосимо на тому, що перекладацькі трансформації найчастіше вживаються у комплексі, а не ізольовано. Ми будемо фокусувати нашу увагу перш за все на лексичних та лексико-граматичних трансформаціях, оскільки граматичні трансформації через міжмовну асиметрію англійської та української мов будуть відбуватись постійно.

РОЗДІЛ 2

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ У ПЕРЕКЛАДІ КІНОТЕКСТУ

У дослідницькій частині нашої роботи ми розглянемо особливості перекладу медичних термінів, які мають стилістичне навантаження в аудіовізуальному тексті. Матеріалом нашого дослідження став перший сезон американського телесеріалу *House, M. D.* (22 серії) та його переклад українською мовою, запропонований каналом СТБ. Методом суцільної вибірки нами було виявлено 121 відрізок аудіовізуального тексту зі стилістично забарвленими медичними термінами, які увійшли до структури таких стилістичних прийомів (підкреслимо, що подана кількість відсотків має не абсолютний, а відносний характер, оскільки в одному відрізку тексту у більшості випадків поєднувалось два і більше стилістичних прийоми; стилістичні прийоми у переліку наводяться у порядку від найбільш вживаних до найменш вживаних):

1) фонетичні стилістичні прийоми:

рима – 1,7%;

ритм – 1,7%;

ономатопея – 0,8%;

пауза – 0,8%;

2) морфологічні стилістичні прийоми:

транспозиція форми – 1,7%;

3) семасіологічні стилістичні прийоми:

іронія – 29,8%;

епітет – 20,7%;

персоніфікація – 11,6%;

антитеза – 9,9%;

метафора – 8,3%;

дисфемізм – 7,4%;

гіпербола – 6,6%;

порівняння – 5,8%;

перифраз – 5%;

каламбур – 4,1%;

мейозис – 1,7%;

антономазія – 0,8%;

висхідна градація – 0,8%;

евфемізм – 0,8%;

літота – 0,8%;

3) синтаксичні стилістичні засоби:

паралелізм – 12,4%;

апозіопезис – 1,7%;

повтор – 9,9%;

епіфора – 1,7%;

еліпсис – 3,3%;

анепіфора – 0,8%;

анадиплозис – 2,5%;

епанафора – 0,8%;

парцеляція – 2,5%;

інверсія – 0,8%;

анафора – 1,7%;

риторичне питання – 0,8%;

4) інтертекстуальні стилістичні прийоми:

алюзія – 7,4%.

Опрацювання перекладу зазначеного аудіовізуального тексту виявило такі перекладацькі трансформації (вони дуже нечасто залучаються ізолювано, у одному відрізку тексту їх може бути застосовано декілька; перекладацькі трансформації наводяться у порядку від найбільш частотних до найменш частотних):

1) лексичні та лексико-граматичні трансформації:

дослівний переклад – 72,7%;

опущення – 43,8%;

модуляція – 22,3%;

антонімічний переклад – 5%;

генералізація – 4,1%;

конкретизація – 3,3%;

додавання – 1,7%;

компенсація – 0,8%;

2) граматичні трансформації:

перетворення теперішнього часу на минулий (з втратою ефекту присутності) – 2,5%;

перетворення фразового означення на підрядну частину складного речення – 0,8%

перетворення фразового означення на нееквівалентне однослівне означення – 0,8%;

заміна множини на однину – 0,8%;

заміна розповідного речення на питальне – 0,8%.

Необхідно також зауважити, що ми виявили певну кількість випадків, коли запропонований перекладачем текст перекладу не є адекватним – ця кількість склала 6,6 % від загального обсягу ілюстративного матеріалу.

2.1 Переклад медичних термінів у складі фонетичних та морфологічних стилістичних прийомів

Одним з фонетичних стилістичних засобів, як це не дивно, є відсутність звуку – тобто, **пауза**. Звичайно, пауза як значущий елемент інтонації та ритмомелодики грає значну роль у аудіовізуальному тексті. Ми внесли до свого корпусу відібраних стилістичних прийомів лише той випадок, коли пауза функціонувала у поєднанні з медичними термінами:

Wilson: Low magnesium could cause a twitch. House: Or high calcium. Or it's a coincidence. The point is, we don't know anything.

Уїлсон: Брак магнію може викликати сипання. Хаус: Або надлишок кальцію. Або це збіг. Словом, нам нічого не відомо.

У відповіді доктора Хауса вагомою є пауза між першим та другим реченням. Вона підкреслює стилістичний прийом синтаксичного рівня – парцеляцію і створює **ритм** висловлення, який передає вагання лікарів, які ніяк не можуть визначитись із діагнозом. У перекладі усі стилістичні засоби – фонетичні та синтаксичні вдалося зберегти.

Для створення ритмічного малюнку іноді залучають еліпсис:

Chase: There's a billing record from Hartman Hospital last year. *Two appointments, ultrasounds, doesn't say what for*. Foreman: Pregnant? Chase: Only if she was expecting an elephant. The appointments were ten months apart.

Чейз: *Минулого року їй двічі призначали ультразвукове дослідження, але не написано, навіщо*. Форман: Вагітність? Чейз: Тільки якщо вона виношувала слона. УЗД з перервою в десять місяців.

У реченні *Two appointments, ultrasounds, doesn't say what for* повністю відсутній характерний для англійської мови порядок слів: підмет – присудок – додаток – все інше. Спочатку подається перерахування, потім – структура без підмета, можемо припустити, що повна конструкція виглядала б так: *She had two appointments, they were ultrasounds, the billing record doesn't say what the ultrasounds were for*. Завдяки неповним конструкціям створюється різкий ритм речення, який, на жаль, у перекладі не був відтворений, оскільки у тексті перекладу маємо повне речення, яке відповідає нормам української мови.

Як вже зазначалось, кілька стилістичних прийомів можуть поєднуватись в одному смисловому відрізку тексту. Так, наприклад, спостерігаємо поєднання **рими**, епітета та іронії, які, на жаль, були втрачені через неадекватний переклад:

Chase: The *hematoma* caused the *coma*. House: That's a *catchy* diagnosis, *you could dance to that*.

Чейз: Її викликала гематома. Хаус: Це приблизний діагноз.

У першому реченні репліки доктора Чейза римуються терміни *hematoma* та *coma*. Чомусь в українському перекладі риму не зберегли, хоча ці медичні терміни римуються і в українській мові (гематома – кома). У відповіді доктора Хауса бачимо епітет *catchy*, який явно має значення

«привабливий», «цікавий», що підтверджується наступною частиною речення з іронічним відтінком – *you could dance to that* (доктор Хаус якраз і звертає увагу на риму), а зовсім не «приблизний», як пропонується у перекладі. Таким чином, більш вдалим перекладом вважаємо такий варіант:

Чейз: *Гематома* спричинила кому. Хаус: Цей діагноз *качає!* Під таке можна танцювати.

Вважаємо релевантним використання лексичної одиниці *качає*, оскільки вона використовується на позначення треків та речитативів, які змушують душу та серце танцювати; в оригіналі слово *catchy* можна також інтерпретувати як «такий, який підхоплять», «такий, який запам'ятають».

У нашому ілюстративному матеріалі зустрічається також поєднання **рими** з фразовим епітетом та дисфемізмом:

House: That's usually the way it works at the *leg turning black* stage.

Хаус: Насправді все так і буває, коли вся нога уже чорна.

Цікаво, що у словосполученні *leg turning black* поєднуються усі три вищезазначені стилістичні фігури: римуються лексеми *leg* і *black*; це словосполучення є фразовим епітетом, що відноситься до лексеми *stage*; це словосполучення є дисфемізмом, оскільки у жартівливому тоні (щоб окреслити відсутність благоговіння або остраху перед захворюванням) позначає стадію захворювання кінцівки, коли її стан погіршується. Переклад вважаємо адекватним, оскільки вдалося зберегти основний зміст і дисфемізм. Голофразис довелося замінити на підрядну частину речення, однак це одна з рекомендованих перекладацьких стратегій щодо відтворення такого типу епітетів. На жаль, не вдалося у перекладі відтворити риму – це зумовлено мовною асиметрією.

Фонетичні засоби частіше за все поєднуються із стилістичними засобами інших рівнів. Так, наприклад, у корпусі аудіовізуальних текстів, який є матеріалом дослідження бачимо **ономатопею** у поєднанні з іронією та апозіопезисом:

Foreman: I suppose you could make an argument the kid's still in stage I. Once S.S.P.E. moves to stage II, it's – House: *Boom*. Stage II is universally fatal.

Форман: Можна припустити, що він лише у першій стадії. Бо стадія друга... Хаус: Друга стадія смертельна.

У перекладі ономатопею не збережено, а отже не збережене іронічно-глузливе ставлення доктора Хауса до небезпечних хвороб та смерті. Втім, на нашу думку, ономатопею можна було відтворити за допомогою відповідника *Бум*, який має ті ж семантичні відтінки, що й одиниця *Boom* в оригіналі: раптовість, похмурість. Апозіопезис у цьому випадку був адекватно відтворений – пауза, що виникла в оригіналі так само виникає у перекладі, даючи змогу реципієнту тексту поміркувати, що ж хотів сказати доктор Форман.

Морфологічні стилістичні засоби є найменш частотними з тих, у структуру яких включені медичні терміни. Це може бути спричинено певною обмеженістю стилістичного морфологічного інструментарію який взагалі існує у мові та мовленні. Тим не менш, у нашому матеріалі ми зустріли такий приклад **транспозиції форми**:

Cameron: Right. Clot *slips* off, *travels* through the artery, and *gets* backed up in the eye.

Кемерон: Так, тромб *вийшов* звідси, *пройшов* артерією і *потрапив* у око.

У цьому відрізку тексту теперішній час Present Simple використовується для зображення подій минулого, що створює ефект присутності. У перекладі теперішній час був змінений на минулий, хоча, на нашу думку, українська мова дозволяє залучати такий самий стилістичний прийом. Отже, пропонуємо такий варіант перекладу: *Так, тромб відривається, проходить артерію та потрапляє у око.*

2.2 Відтворення медичних термінів у складі семасіологічних стилістичних прийомів

Як було окреслено вище, серед семасіологічних стилістичних прийомів найчастотнішим у корпусі нашого ілюстративного матеріалу була **іронія**. Зазвичай іронія не становить проблеми для перекладача, оскільки є ситуативною, а у випадку аудіовізуального тексту підкріплюється не тільки мовленнєвим контекстом, а й відеорядом. Тим не менш, ми зустріли приклад неадекватного перекладу, через який іронія була втрачена. У першому епізоді серіалу бачимо такий діалог:

House: Told you, can't trust people. Cameron: *She probably knew she was allergic to gadolinium, figured it was an easy way to get someone to cut a hole in her throat.*

Хаус: Я ж казав: "Не можна довіряти людям!" Кемерон: *Якби я знала, що в неї алергія на гадоліній, то не робила б цього.*

Курсивом ми позначили речення, у якому зустрічається іронія, яка в оригіналі містить медичні терміни *allergic* та *gadolinium* та дисфемізм *to cut a hole in her throat*, який ужито на позначення процедури інтубації (медичної маніпуляції для проведення штучної вентиляції легень), та підкреслює, що

доктор Кемерон не вірить, що хтось добровільно може наразити себе на таку процедуру. Переклад вважаємо абсолютно неадекватним – втрачено не тільки стилістичні прийоми, а й смисл взагалі – з тексту перекладу можна зробити висновок, що доктор Кемерон не вводила б пацієнтці препарат, якщо б знала про алергію на нього, однак смисл у тому, що доктор Хаус сумнівається, що пацієнтка правильно надала їм свою медичну історію, а доктор Кемерон (як вже відзначалось раніше) з ним не погоджується. Можемо запропонувати такий варіант перекладу: *Вона, напевно, знала, що в неї алергія на гадоліній і вирішила таким чином добитися дірки у своєму горлі.* – Так можна зберегти іронію, дисфемізм та за довжиною це речення не набагато більше за оригінал, а отже вкладеться у хронометраж серіалу.

Цікавим є поєднання **іронії** та антитези:

Wilson: How did it go? House: *She has God inside her. It would have been easier to deal with a tumor.* Wilson: *Maybe she's allergic to God?*

Уілсон: Ну як? Хаус: *У неї всередині Бог. Він допоможе нам її лікувати.* Уілсон: *Може, в неї на Бога алергія?*

В оригіналі маємо іронію *She has God inside her* - очевидно, що доктор Хаус кепкує з віри пацієнтки, стверджуючи те, що він вважає нісенітницею. Іронія була адекватно перекладена за допомогою дослівного перекладу. Однак у наступному реченні подибуємо антитезу, що ґрунтується на контекстуальних антонімах, одним з яких є медичний термін: *God - tumor*. Перекладач чомусь використовує варіант *Він допоможе нам її лікувати*, що не тільки є неадекватним перекладом речення, але й ставить під питання іронічність попереднього твердження, надаючи йому вірогідності та створюючи враження, що доктор Хаус вірить у допомогу надприродної істоти, хоча цілком коректно, на нашу думку, було б перекладати дослівно: *З пухлиною було б легше впоратись* – застосувавши інверсію і таким чином підкресливши протиставлення *Бог – пухлина*. В останній репліці цього

діалогу, вона належить доктору Уілсону, також маємо іронією з використанням медичного терміна *allergic*, цей стилістичний прийом був збережений за допомогою дослівного перекладу.

Іноді **іронія** втрачається через те, що перекладач застосував опущення. Звичайно, можна обґрунтувати таку трансформацію особливостями кінотексту – в українській мові слова довші за англійську мову, для якої характерні односкладові лексичні одиниці; однак, на нашу думку, завжди можна віднайти компактні мовні засоби української мови, які можуть бути використані для адекватного перекладу. Розглянемо у цьому ракурсі такий приклад:

House: Start Brandon on FAB fragments, and *get him some Tylenol for the hair I pulled out.*

Хаус: Перевірте Брендона на ФАБ фрагменти, *дайте йому Тайленол для волосся.*

Перш за все, підкреслимо невірність перекладу одиниці *Start* як *Перевірте*, тут більш коректно сказати «почніть давати». Щодо іронії, у мовленнєвій побудові якої взяв термін (номен) Тайленол, хочемо зазначити, що, оскільки іронія ситуативна, опущення відрізка речення змінило його значення: в оригіналі доктор Хаус заходив до хворого у палату і дійсно, перевіряючи його стан, потягнув за волосся – і локон залишився у нього у руці, надавши ще один симптом для подальшої ідентифікації хвороби; оскільки доктор Хаус в оригіналі згадує, що волосся вирвав саме він, то це додає певні риси до його портрету – турботливість (ця риса не є характерною для цього персонажа, а значить автори підкреслили навмисне, тож нехтувати цією інформацією не варто). У перекладі виглядає так, що доктор Хаус виявив проблеми з волоссям, тому призначає ліки, і зовсім не зважає на те, як відбулася втрата волосся у пацієнта. Пропонуємо такий переклад: ... *дайте*

йому Тайленол для волосся, що я вирвав. – відрізок тексту «що я вирвав» не є занадто громіздким, а отже не створить проблем для акторів дубляжу.

Нашу увагу привернув відрізок тексту, у якому експресивність **іронії** посилювалась **алюзією**:

Foreman: She probably never took it! Most likely they saw her one time and dumped her out of the ER with a script. Wilson: Oh, just like you were going to do! House: Okay you two, *grab some scalpels and settle this like doctors.*

Форман: Може, вона його не приймала! Найімовірніше він виписав їй рецепт і випхав з лікарні. Уілсон: Як збирався зробити ти! Хаус: Годі! *Поводьтесь як лікарі.*

Ми бачимо, що у перекладі було залучено опущення, що призвело до втрати як алюзії, так і медичного терміна, що входив до її структури. В оригіналі доктор Хаус натякає на дуель на скальпелях між лікарями. Формулювання "*Settle this like doctors*" відсилає до фрази "*settle this like gentlemen*", тобто до фрази, що означала дуель [Käfer 2019]. Звичайно, він говорить з іронією – він не хоче, щоб його колеги схопили гострі інструменти та скалічили один одного через спірне питання. Перекладач зовсім не відтворює алюзію, хоча, на нашу думку, глядач перекладу також зрозумів би цю образність, хоча вона і була створена імпліцитно, оскільки освічені глядачі серіалу безумовно зрозуміли б посилення на фразу, що колись слугувала викликом на дуель. Пропонуємо такий варіант перекладу із збереженням алюзії: *Візьміть вже скальпелі та вирішіть питання як справжні лікарі!*

Трапляються й вдалі випадки відтворення **іронії** у перекладі:

House: Order a full body scan. Chase: What if she refuses? House: *Tell her I'm looking for a miracle.*

Хаус: Зробіть повну томографію тіла. Чейз: А якщо вона відмовиться?

Хаус: Скажіть їй, що я шукаю чудо.

Спостерігаємо доречне використання дослівного перекладу, оскільки іронія є ситуативною – пацієнткою є чорниця, тому доктор Хаус жартує з приводу того, що її можна переконати пройти певне медичне обстеження, сказавши, що лікарі намагаються знайти чудо у неї всередині.

Другим за частотністю семасіологічним стилістичним прийомом у нашому ілюстративному матеріалі є **епітети**. Для англійської мови характерним є вживання фразових епітетів, які в українській мові рекомендується відтворювати звичайними епітетами, підрядними частинами речення тощо [Дубенко 2011, с. 21-22]. У нашому ілюстративному матеріалі, на жаль, часто спостерігаємо втрати саме фразових епітетів, хоча їх можна було б зберегти, оскільки вони є суттєвою складовою образності будь-якого тексту та, безумовно, надають стилістичного забарвлення термінам, до яких вони відносяться. Об'єкти, які позначаються, такими термінами у перекладі мають значно менший ступінь експресивності, ніж в оригіналі. Така втрата фразового епітета відбувається, наприклад, у цій фразі доктора Чейза:

Chase: Have you ever seen a worm under an x-ray, a regular old no contrast 100-year-old technology x-ray? They light up like gun pellets. Just like on a contrast MRI.

Чейз: Ви колись бачили солітерів під рентгеном? Під звичайним, неконтрастним рентгеном? Вони світяться немов кулі. Як на контрастному МРТ.

На нашу думку, в українському перекладі можна було б застосувати прикметник *столітній*; оскільки у тексті перекладу зовсім не відтворено семантики ані одиниці *old*, ані епітету *100-year-old*. Пропонуємо такий

варіант перекладу: *Під звичайним, старим, неконтрастним столітнім рентгеном?*

На жаль, **фразові епітети** дуже часто представляють собою перекладацькі труднощі. Наприклад:

House: Fine, start the treatment. It's all your idea. Don't even mention my name. There's nothing wrong with your theory, go. But in the "*humor me*" department, get a biopsy while you're at it.

Хаус: Гаразд, починай лікування! Це твоя ідея. Не згадуй моє ім'я. Твоя теорія правильна, вперед! Але спочатку зроби біопсію в *онкологічному* відділенні.

Епітет "*humor me*" має значення «зроби заради мене», «підтримай мене», тобто натяк на ставлення до хворих на рак, саме тому у перекладі бачимо заміну на *онкологічному*. Звичайно, значення збережене, однак експресивність втрачена через розповсюдженість таких епітетів в англійській мові та їх майже повну відсутність в українській.

У деяких випадках дослівний переклад вдало залучають до перекладу **епітетів**:

Chase: She's *morbidly obese*. The "*morbid*" part of that raises alarms.

Чейз: Вона *патологічно товста*. Слово «*патологічно*» насторожує.

Третім за частотністю семасіологічним стилістичним прийомом є **персоніфікація**. Її бачимо, наприклад, у цьому відрізку аудіовізуального тексту:

House: Differential diagnosis, people: *if it's not a tumor what are the suspects?* Why couldn't she talk? Chase: Aneurysm, stroke, or some other ischemic syndrome.

Хаус: Диференційна діагностика: *якщо це не пухлина, то що?* Чому вона не може говорити? Чейз: Аневризма, інсульт або інший ішемічний синдром.

В оригіналі частина складного речення *what are the suspects* у поєднанні з терміном *tumor* утворюють персоніфікацію. У процесі перекладу застосовано генералізацію *suspects* → *що*, через яку персоніфікацію втрачено, оскільки займенник «що» вказує на неістоту. Вважаємо доцільним перекласти речення дослівно і тим зберегти стилістичний прийом: *Якщо це не пухлина, то які ще підозрювані?*

Персоніфікація часто поєднується з прийомами синтаксичного рівня. Так, у прикладі поданому нижче, вона комбінується з анадиплозисом (повтор одиниць *fungi* та *piss/pissed* у кінці однієї частини та на початку наступної частини складносурядного речення) та апозіопезисом – несподіваним завершенням речення, яке не віщує нічого окрім серйозних проблем зі здоров'ям:

House: But the toxo drugs are going *to piss off your fungi*, and *when fungi get pissed* –

Хаус: Ліки знищать токсоплазмоз, а якщо його знищити...

Переклад у цьому випадку вважаємо абсолютно неадекватним, оскільки відбулась не тільки втрата стилістичних прийомів, але і викривлення змісту. Якщо ми подивимось у словник медичних термінів, то побачимо, що токсоплазмоз (саме його позначає скорочення *toxо*) – захворювання, збудниками якого є одноклітинні організми [DIMD 2011, с. 1944], а отже мова йде про те, що у пацієнта є і токсоплазмоз, і грибкове захворювання, а ліки від токсоплазмозу можуть спровокувати гостру негативну реакцію з боку збудників грибкового захворювання. Очевидно, що перекладач не розібрався у таких тонкощах, тому його переклад зовсім не

відповідає оригіналу. Пропонуємо такий варіант: *Ліки від токсоплазмозу роздратують грибкове захворювання, а якщо його роздратувати...* Вважаємо можливим у цьому випадку навіть зберегти персоніфікацію.

Звичайно, трапляються і вдалі приклади відтворення **персоніфікації** у перекладі:

House: You see, *kidneys don't wear watches*. Sure, *gallbladders do*, but it doesn't matter, 'cuz *kidneys can't tell time*. Steroid damage could take years.

Хаус: *Нирки не носять годинників. Жовчний міхур - так, але це не має значення. Наслідки вживання стероїдів проявляються через багато років.*

У даному відрізку аудіовізуального тексту відбувається надання ознак істот органам тіла – ниркам та жовчному міхуру (говориться про їх здатність носити годинники та вміння ними користатись). Не зважаючи на опущення одної з частин висловлення, у якому реалізується персоніфікація, переклад вважаємо адекватним, оскільки основний зміст та стилістичний прийом збережено.

Ще одним частотним стилістичним засобом семасіологічного рівня, у створенні якого беруть участь медичні терміни, є **антитеза**. Її не завжди вдається відтворити у перекладі:

House: How do you get an *allergic* reaction in a *clean* room?

Хаус: Що могло викликати *алергію* у *боксі*?

У оригіналі спостерігаємо антитезу, що базується на контекстуальних антонімах-прикметниках *allergic – clean*. У перекладі через використання модуляцій *allergic reaction → алергію* та *clean room → боксі* віднайти пару антонімів або створити пару контекстуальних антонімів не вдається, а отже антитезу втрачено. Вважаємо, що можна було б застосувати дослівний

переклад: *Що могло викликати алергічну реакцію у стерильній кімнаті?* – так вдалося б зберегти окреслений засіб виразності.

Цікавою проблемою перекладу є **розгорнута метафора** із медичним терміном у структурі:

Cuddy: You may as well get it over with as fast as you can, *like ripping off a band-aid*. House: Only instead of *a two-cent piece of tape and gauze* it's a human being.

Кадді: Це треба зробити якнайшвидше. Подайте заяву. Хаус: Це не клаптик паперу, це людина.

У наведеному прикладі розгорнута метафора поєднується з порівнянням та перифразом. Власне, розгорнута метафора складається з порівняння та перифраза, сутність метафори: людина, яку необхідно звільнити, прирівнюється до пластиру. В рамках порівняння звільнення зіставляється з відриванням пластиру. Перифраз *a two-cent piece of tape and gauze* використовується доктором Хаусом якраз для того, щоб підкреслити, що людина – це не пластрин. У перекладі була здійснена спроба зберегти розгорнуту метафору, тільки образ був обраний інший – папір, на якому пишеться заява (спірним видається твердження про те, що Хаус, щоб когось звільнити, повинен писати заяву – радше то має бути доповідна або службова, на нашу думку), а отже втрачено медичний термін як основу метафоричного образу. Також опущене порівняння. Однак зберігся перифраз – словосполучення клаптик паперу вживається зі значенням «заява». Отже, переклад вважаємо адекватним – основний зміст та більшість стилістичних фігур збережено.

Хоча **метафори** відрізняються образністю, їх досить часто можна відтворити у перекладі, залучаючи дослівний переклад:

House: Okay, go tell our *human pincushion* we'll be sticking him one more time.

Хаус: Скажіть нашій *подушечці* для голок, що ми ще раз його проколемо.

Незважаючи на опущення одиниці *human*, вважаємо переклад метафори адекватним, оскільки в оригіналі та перекладі зрозуміло, що мова йде про пацієнта, якому вже довелося терпіти багато уколів, і знову необхідно здійснити певну маніпуляцію з використанням цього гострого інструменту.

Нелюбов доктора Хауса до дітей була продемонстрована за допомогою такої **розгорнутої метафори**:

House: You have a *parasite*. Female patient: Like a tapeworm or something?
 House: Lie back and lift up your sweater. You can put your arms down. Patient:
 Can you do anything about it? House: *Only for about a month or so. After that it
 becomes illegal to remove, except in a couple states.* Patient: Illegal? House: *But
 don't worry. Many women learn to embrace this parasite. They name it, dress it up
 in tiny clothes, arrange playdates with other parasites.*

Хаус: У Вас *паразит*. Пацієнтка: Як солітер чи що? Хаус: Ляжте на
 спину і підніміть светр. Опустіть руки. Пацієнтка: А це виліковно? Хаус:
*Лише на перших місяцях. Потім видаляти його незаконно за виключенням
 кількох штатів.* Пацієнтка: Незаконно? Хаус: *Не хвилюйтеся. Більшість
 жінок справляються з цим паразитом. Дають йому ім'я, купляють одяг,
 водять гуляти з іншими паразитами.*

У цьому відрізку тексту відбувається метафоричний перенос найменування *parasite* на ненароджену дитину. Дослівний переклад дозволив адекватно відтворити зазначену розгорнуту метафору.

Ще одним рекурентним стилістичним прийомом з використанням медичних термінів є **гіпербола**. Перебільшення є досить простим явищем для відтворення у перекладі:

House: Let's wait for you to run titers on *1,400 viruses* while this kid's brain turns to mush.

Хаус: Почекаймо поки ти зробиш проби на *1400 вірусів*, а тим часом хлопець помре.

Гіперболою є кількість вірусів, для ідентифікації яких необхідно провести певні лабораторні дослідження. У цьому випадку гіпербола була адекватно відтворена за допомогою дослівного перекладу.

Ще одним прикладом залучення **гіперболи** до аудіовізуального тексту, що розглядається, є така репліка доктора Формана:

Foreman: We can put *as much penicillin* into his body *as we want*.

Форман: Ми можемо вводити йому *скільки завгодно пеніциліну*.

У цьому випадку гіперболою є словосполучення *as much penicillin as we want* – звичайно, існують певні межі введення препарату, інакше наслідки можуть бути непередбачуваними. Знову спостерігаємо коректне застосування дослівного перекладу для відтворення гіперболи тексту оригіналу у тексті перекладу.

На семасіологічному рівні досить часто утворюється така стилістична фігура як **порівняння**, вона може поєднуватись із різними іншими стилістичними засобами, як-от із розгорнутою метафорою:

Chase: The brain's *like a big jumble of wires*. M.S. *strips them of the insulation*, and the nerves die. Brain interprets it as pain. But by starting treatment, we're gonna prevent that for as long as possible.

Чейз: Мозок *наче велика зв'язка дротів*. Розсіяний склероз *знімає з них ізоляцію* і нерви помирають. Мозок передає це як біль. Але почавши лікування ми хочемо відтягнути цей час якнайдовше.

Розгорнута метафора містить порівняння як початковий елемент. Додаючи деталі (*insulation*) до образу, який було використано у порівнянні (*a big jumble of wires*), автор створює розгорнуту метафору. Застосування дослівного перекладу дозволило відтворити зміст висловлювання та стилістичні прийоми.

У фактичному матеріалі ми також віднайшли поєднання **порівняння** із персоніфікацією та транспозицією форми:

House: Once every million or so times, the virus mutates. Instead of Dan having a fever and a rash, the virus *travels* to his brain and *hides*, *like a time bomb*. In this case, for 16 years.

Хаус: Приблизно раз на мільйон випадків вірус мутує. У Дена не почалися гарячка та висип. Вірус *пішов* у мозок і там *сховався*, *наче бомба сповільненої дії*. У даному випадку – на 16 років.

Порівняння *like a time bomb* було адекватно відтворене за допомогою дослівного перекладу – *наче бомба сповільненої дії*. Персоніфікація також зберіглася у перекладі – дії, на які здатна істота, приписуються вірусу як в оригіналі, так і у перекладі. А от використання форм теперішнього часу для позначення дій у минулому (*travels*, *hides*) для створення ефекту присутності у тексті перекладу не зберіглося, оскільки українською мовою вжиті дієслова у минулому часі: *пішов*, *сховався*; хоча ми вважаємо, що такий стилістичний прийом можна створити засобами української мови, він буде мати таку ж функцію (створення ефекту присутності). Отже, пропонуємо такий варіант перекладу: *Вірус йде у мозок і там ховається, наче бомба сповільненої дії*.

Цікаво, що такі протилежні явища як евфемізм та дисфемізм є розповсюдженими у медичному дискурсі, однак евфемізми переважають у спілкуванні лікарів з пацієнтами; у той час як у спілкуванні між лікарями дуже часто бачимо дисфемізми – для підкреслення звичності та буденності

певних процесів, подій, медичних маніпуляцій тощо. Оскільки сукупність аудіовізуальних текстів, що розглядалась містить переважно спілкування між лікарями, то і дисфемізмів ми виявили набагато більше, ніж евфемізмів.

Нашу увагу у рамках дослідження привернув до себе **дисфемізм**, що ґрунтується на медичних термінах та його відтворення у перекладі:

Chase: Not gonna *shove a spike* into his brain and drip interferon without confirming this diagnosis.

Чейз: Я нічого не *колотиму* йому у мозок, доки діагноз не буде підтверджено.

Дисфемізм *shove a spike* було відтворено за допомогою лексичної одиниці *колотиму*, яка на наш погляд є досить нейтральною. Більш доречно було б використати щось на кшталт «*пхатиму голку*».

Одним із вагомих стилістичних прийомів семасіологічного рівня, які містять медичні терміни, є **перифраз**:

House: Hmm. Ancient, but if there's enough bleeding it might work. Okay, do what *the guy who didn't specialize in neurology* said.

Хаус: Прадавній спосіб. Але якщо кровотеча невелика, можна спробувати. Роби те, що сказав *хлопець, який не спеціалізується у неврології*.

У цій репліці доктор Хаус вживає перифраз замість імені доктора Чейза – щоб показати зневагу та ставлення до останнього у даний момент часу. Перифраз було адекватно відтворено за допомогою дослівного перекладу. До недоліків перекладу цього відрізка тексту можна віднести неточність у першому реченні: підрядна частина складного речення *if there's enough bleeding it might work* була відтворена за допомогою такої ж за синтаксичними параметрами частини речення *якщо кровотеча невелика,*

однак за значенням була допущена неточність, вважаємо доцільним перекладати так: *якщо кровотеча є досить інтенсивною*.

Каламбур є середнім за частотністю семасіологічним прийомом у аудіовізуальному тексті, що досліджується. Тим не менш, у вербальній складовій серіалу, поряд з іронією, від відіграє ключову роль, оскільки створює гумористичний ефект, який є вкрай важливим. Відомо, що каламбур є досить складною проблемою для перекладача, оскільки у переважній більшості випадків він ґрунтується на мовних явищах (омонімах, паронімах тощо).

Цікавий випадок каламбуру та його вдалого перекладу спостерігаємо нижче:

Cuddy: I'm putting a team together. We're gonna start swabbing. Foreman: What's she gonna swab? Every respirator, sink, vent, drain in the entire hospital? - That'll take months. Cameron: *Needle* in a haystack. House: It's worse than that, We don't even know it's a *needle* we're looking for.

Кадді: Я збираю команду. Почнемо дряння. Форман: Що вона дряятиме? Кожен респіратор, раковину, клапан? На це підуть місяці. Кемерон: Це *голка* у копиці сіна. Хаус: Гірше: ми навіть не знаємо, чи це *голка*.

Підґрунтям для стилістичної фігури стала багатозначність лексеми *needle*, а саме – її значення «медичний інструмент» та її значення «знаряддя для шиття», у якому вона ще й входить до складу фразеологізму “to look for a needle in a haystack”. Переклад не спричинив труднощів завдяки тому, що в українській мові є еквівалентний фразеологічний зворот «шукати голку у копиці сіна», та полісемічності лексеми «голка».

Велику експресивність посідає поєднання **каламбура** з порівнянням:

Stacy: I know you're not too busy; you avoid work *like the plague*. Unless it actually is the *plague*.

Стейсі: Ти не дуже зайнятий, ти просто уникаєш роботи як чума. Якщо це справді не чума.

Каламбур у наведеному відрізку тексту ґрунтується на лексемі *plague* – на її здатності функціонувати як медичний термін (назва хвороби) та як десемантизована частина фразеологізма *to avoid like a plague* (триматися подалі, як від чуми). Жінка кепкує з доктора Хауса, натякаючи, що він не любить працювати, однак якщо є цікавий випадок з точки зору діагностики, він енергійно береться за справу. Застосований дослівний переклад вважаємо адекватним, оскільки збережено не тільки стилістичний прийом, а його образність; це уможлиблюється завдяки спільному культурному спадку носіїв англійської на українській мов – вони пам'ятають з історії про чуму, якою вона є страшною хворобою, а отже в обох мовах є еквівалентні вирази, які містять одиницю *plague* /чума.

2.3 Відтворення медичних термінів у складі синтаксичних стилістичних прийомів

Першим за частотністю синтаксичним стилістичним засобом, у структуру якого входять медичні терміни в аудіовізуальному тексті, є **паралелізм**. Незважаючи на те, що для відтворення у перекладі синтаксичні фігури є менш складними, ніж семасіологічні, іноді зберегти їх не вдається. Наприклад:

House: *Vancomycin doesn't kill it. Aztreonam doesn't kill it.*

Хаус: *Ванкоміцин її не вбиває. Ацтреонам також.*

У оригінальному тексті бачимо епіфору та паралельні конструкції, які у перекладі не збережено через опущення. Вважаємо релевантним повторити однакові конструкції у перекладі, оскільки засоби української мови дозволяють створити речення однакові за синтаксичною конструкцією. Позитивним моментом перекладу є те, що у даному випадку вдалося зберегти персоніфікацію.

Втрата **паралельних конструкцій** може відбуватися також через застосування модуляції. Зміст залишається таким, як в оригіналі, а от експресивна складова змінюється до невпізнання. Наприклад:

Foreman: Well, *I'm getting a tetanus shot, she's getting an MRI.*

Форман: *Зроби мені щеплення від правця, а їй - МРТ.*

У даному випадку вважаємо можливим навіть за такої модуляції спробувати зберегти однотипні конструкції та не робити еліпсис - *Мені зроби щеплення від правця, а їй зроби МРТ*. І все ж таки не дуже вдалою бачиться модуляція; можна було б перекласти дослівно: *Мені дістається щеплення від правця, а їй дістається МРТ*. Оскільки лексема *get* не вказує на виконавця дії і має значення «отримувати як приз, за зусилля тощо», отже в українській мові вважаємо доцільним вжити дієслово «дістатись», яке більше відповідає семантиці оригіналу.

Другим за частотністю синтаксичним стилістичним прийомом, який включає у свою структуру медичні терміни, є **повтор**. Хоча цей стилістичний засіб не є дуже складним для відтворення у перекладі, у нашому ілюстративному матеріалі ми зустрічали випадки, коли повтор відтворити не вдалося:

House: What does *bowel obstruction* on a chart indicate? Wilson: Normally I'd say it indicates a patient's *bowel* is *obstructed*, but I'm pretty sure you have

some deeper truth to impart. House: It means that some *random doctor of indeterminate skill* thinks that the patient's *bowel* is *obstructed*.

Хаус: На що вказує *непрохідність кишки*? Уілсон: Зазвичай це вказує, що *кишка* пацієнта *закупорена*, та, певно, в тебе є глибші думки. Хаус: Лише лікар із сумнівними знаннями подумав би, що *кишка закупорена*.

В оригіналі повторюються одиниці *bowel* та *obstruction/obstructed*; якщо перше з цих слів у перекладі також відтворюється за допомогою одного й того ж еквівалента – *кишка*, то друга одиниця отримала кілька неоднокоренових еквівалентів у перекладі – *непрохідність, закупорена*, що призвело до втрати повтору. Позитивним моментом перекладу можна назвати те, що вдалось зберегти епітети. Втім не можемо погодитись із критичним відтінком фрази доктора Хауса у перекладі, оскільки в оригіналі вбачаємо менш категоричне твердження, яке доречно було б перекласти: *Це означає, що якийсь лікар із сумнівними знаннями подумав би, що кишка закупорена* – тобто доктор Хаус вказує на помилку якогось невідомого лікаря, який поставив діагноз та вніс його до історії хвороби пацієнта. Формулювання у тексті перекладу *Лише лікар із сумнівними знаннями подумав би, що кишка закупорена* натякає, що цим таким лікарем із сумнівними знанням є доктор Уілсон, оскільки саме він трохи раніше озвучив діагноз у такому формулюванні.

Іноді **повтор** використовується не тільки для акцентуації уваги реципієнта тексту на певному об'єкті, явищі або процесі, він може слугувати для смислового зв'язку двох реплік у діалозі:

Foreman: The LP showed no sign of infection and the MRI was *fairly* clean.
House: I guess we can tell him he's *fairly* healthy and can go home.

Форман: ЛП сенатора не виявило інфекцію і МРТ чистий. Хаус: Отже скажемо йому, що він здоровий - і відпустимо.

Лексема *fairly*, що повторюється, у другому випадку зменшує інтенсивність значення терміна *healthy*, у той же час пов'язуючи його з результатами МРТ. У перекладі повторюваний елемент не збережено, а отже не такою явною стає іронія доктора Хауса (він зовсім не збирається відпускати пацієнта додому, хоча результати аналізів добрі). Вважаємо доцільним додати у переклад лексему *досить* – і стилістичні фігури вдасться зберегти:

Форман: ЛП сенатора не виявило інфекцію і МРТ *досить* чистий. Хаус: Отже, скажемо йому, що він *досить* здоровий – і відпустимо.

Одним із досить чисельних синтаксичних стилістичних прийомів, у формуванні яких беруть участь медичні терміни, є **еліпсис**. Це, напевно, пояснюється тим, що в аудіовізуальному тексті, з яким ми зараз працюємо, переважає розмовне мовлення, повсякденне спілкування лікарів, а еліпсис є ознакою усного мовлення – діалогів, полілогів – де він вживається з метою економії мовних зусиль. Зазвичай труднощів перекладу не спричиняє:

House: Know all about it. Multiple treatments, multiple surgeries. Making real progress. Fixed everything but the legs.

Хаус: Чисельні лікування, чисельні операції. Великий прогрес. Вилікував все, крім ніг.

У кожному з речень доктора Хауса з наведеного висловлення можна побачити еліпсис – відсутній підмет у більшості конструкцій. Переклад вважаємо адекватним, оскільки у перекладному тексті також неповні речення, тим не менш, зміст збережено.

Епіфора належить до нечисленних синтаксичних стилістичних прийомів, які до свого складу залучають медичні терміни. Ця нескладна за структурою фігура мовлення зазвичай не спричиняє великих проблем для перекладача, однак ми стикнулися з випадком втрати епіфори у перекладі під час аналізу фактичного матеріалу нашого дослідження:

Wilson: I want you to accept that sometimes patients *die against all reason*, and sometimes they *get better against all reason*. House: No, they don't. We just don't know the *reason*.

Уїлсон: Ти маєш змиритися, що іноді пацієнти помирають *без усіляких причин*. Хаус: Ні, ми просто не знаємо *причину*.

Ми бачимо, що частково епіфору було втрачено – в оригіналі одиниця *reason* повторюється 3 рази, а словосполучення *against all reason* – 2 рази. Переклад же побудований таким чином, що повтор словосполучення опущений. Більш того, втрачено антитезу *die – get better*. Складно зрозуміти, чим керувався перекладач, залучаючи у даному випадку опущення, оскільки втраченими є не тільки стилістичні прийоми, а й суттєвий відрізок змісту оригіналу; у той же час звукова доріжка та артикуляція акторів, на наш погляд, дозволяє залучити дослівний переклад. Пропонуємо такий переклад: *Ти маєш змиритися, що іноді пацієнти помирають без усіляких причин, а іноді вони одужують без усіляких причин*. Так можна зберегти і епіфору, і антитезу.

ВИСНОВКИ

Специфіка аудіовізуальних текстів обмежує перекладача у відборі перекладацьких стратегій. Формат кінофільмів та серіалів не дозволяє вводити перекладацький коментар, а необхідність синхронізації аудіо- та відеоряду виключає застосування описового перекладу. Перекладач не має змоги давати пояснення, тому доводиться вдаватись до замінів та опущень.

Таким чином, під час перекладу серіалу необхідно перш за все:

- 1) синхронізувати звучання тексту перекладу зі звучанням тексту оригіналу, враховуючи артикуляцію акторів;
- 2) надавати тексту перекладу максимальної інформативності та ясності;
- 3) використовувати відеоряд як опору;
- 4) максимально відтворювати такі особливості тексту оригіналу як реалії, фразеологізми, іншомовні вкраплення, аббревіатури, гра слів, вульгаризми, нецензурна та табуйована лексика, власні назви, діалектизми, okazionalizmi, терміни.

Доцільним вважаємо користуватись таким робочим визначенням терміна:

термін – це слово або словосполучення що позначає поняття спеціальної сфери спілкування в науці, виробництві, техніці, мистецтві, у конкретній галузі знань чи людської діяльності та відображає суттєві властивості та характеристики об'єкта.

За структурними характеристиками, термін може бути словом (похідною, непохідною лексичною одиницею, складним словом), словосполученням, аббревіатурою, буквеними умовними позначеннями, символами, номенклатурою;

Ключовими ознаками термінів є такі: системність, наявність дефініції, точність, стислість, однозначність, незалежність від контексту, відсутність

синонімів, відповідність правилам і нормам певної мови, експресивна нейтральність, милозвучність. Такі ключові ознаки термінів як однозначність та експресивна нейтральність відходять на периферію, коли терміни функціонують не у науковому, а у публіцистичному, художньому тощо стилях.

У нашому дослідженні ми сфокусували увагу на медичних термінах, які входили до структури таких стилістичних прийомів:

1) стилістичні прийоми фонетичного рівня: алітерація; асонанс; звуконаслідування; евфонія; ритм; рима.

2) стилістичні прийоми морфологічного рівня: транспозиція морфеми та транспозиція форми;

3) стилістичні прийоми семасіології: гіпербола; мейозис; літота; епітет (фразовий епітет, інвертований епітет); метонімія: синекдоха; перифраз; евфемізм; дисфемізм; метафора: антономазія; персоніфікація; алегорія (аллегорія/allegory); іронія; порівняння; антитеза; оксюморон; висхідна градація; низхідна градація; каламбур; зевгма;

4) стилістичні фігури синтаксичного рівня: еліпсис; умовчання (апозіопезис); номінативні речення; асиндетон; повтор; перерахування; синтаксична тавтологія; полісиндетон; емпатична конструкція *It is/was he who*; емпатична конструкція з дієсловом *do*; вставні речення; інверсія; відокремлення; паралелізм; хіазм; анафора; епіфора; анадиплозис; риторичне питання; парцеляція;

5) Інтертекстуальні стилістичні фігури: алюзія.

У переважній більшості випадків стилістичні прийоми діють в комплексі в одному відрізку висловлення: для привертання уваги реципієнта тексту відбувається конвергенція різнопланових стилістичних прийомів – наприклад, фонетичних, семасіологічних та синтаксичних; або спостерігаємо нагромадження стилістичних фігур одного рівня, при цьому вони виконують одну і ту саму функцію. Не всі з перерахованих вище прийомів були віднайдені нами у корпусі нашого ілюстративного матеріалу.

Стилістично забарвлені медичні терміни увійшли до структури таких стилістичних прийомів (кількість відсотків має не абсолютний, а відносний характер, оскільки в одному відрізку тексту у більшості випадків поєднувалось два і більше стилістичних прийоми; стилістичні прийоми у переліку наводяться у порядку від найбільш вживаних до найменш вживаних):

1) фонетичні стилістичні прийоми: рима – 1,7%; ритм – 1,7%; ономаіопея – 0,8%; пауза – 0,8%;

2) морфологічні стилістичні прийоми: транспозиція форми – 1,7%;

3) семасіологічні стилістичні прийоми: іронія – 29,8%; епітет – 20,7%; персоніфікація – 11,6%; антитеза – 9,9%; метафора – 8,3%; дисфемізм – 7,4%; гіпербола – 6,6%; порівняння – 5,8%; перифраз – 5%; каламбур – 4,1%; мейозис – 1,7%; антономазія – 0,8%; висхідна градація – 0,8%; літота – 0,8%; евфемізм – 0,8%;

3) синтаксичні стилістичні засоби: паралелізм – 12,4%; повтор – 9,9%; еліпсис – 3,3%; анадиплозіс – 2,5%; парцеляція – 2,5%; анафора – 1,7%; апозіопезис – 1,7%; епіфора – 1,7%; анепіфора – 0,8%; епанафора – 0,8%; інверсія – 0,8%; риторичне питання – 0,8%;

4) інтертекстуальні стилістичні прийоми: алюзія – 7,4%.

Існує декілька способів перекладу термінів. Найоптимальніший спосіб, звісно ж, пошук терміна-еквівалента, але існує багато випадків, коли це неможливо, тоді перекладачеві треба використати усі свої лінгвістичні знання та вдатися до інших способів: семантична конвергенція, калькування, запозичення, транслітерація, транскрипція та описовий переклад. При виборі певного способу перекладу треба брати до уваги певні умови перекладу. По-перше, це логіко-предметний фактор, що пов'язаний з розвитком тієї чи іншої області знань в мові перекладу; по-друге, термінологічний фактор, що пов'язаний з розвитком терміносистеми; і по-третє, лінгвальний фактор, зв'язок мови перекладу з іншими мовами, ставлення до запозичень.

У своїй розвідці ми насамперед аналізували залучені перекладацькі трансформації, оскільки саме вони є засобом відтворення стилістичних прийомів у перекладі. Ми вважаємо релевантним спиратись на таку типологізацію перекладацьких трансформацій:

лексичні трансформації: транскрибування та транслітерація, калькування, лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, модуляція);

граматичні трансформації: синтаксичне уподібнення (дослівний переклад), членування речення, об'єднання речень, граматичні заміни (форми слова, частини мови або члена речення);

комплексні лексико-граматичні трансформації: антонімічний переклад, експлікація (описовий переклад) і компенсація. Окрім зазначених трансформацій вважаємо доцільним говорити про додавання та опущення.

Не всі з вищеназваних трансформацій були виявлені у фактичному матеріалі дослідження. Найчастіше трансформації вживались у комплексі, а не ізольовано.

Опрацювання перекладу зазначеного аудіовізуального тексту виявило такі перекладацькі трансформації (перекладацькі трансформації наводяться у порядку від найбільш частотних до найменш частотних):

1) лексичні та лексико-граматичні трансформації: дослівний переклад – 72,7%; опущення – 43,8%; модуляція – 22,3%; антонімічний переклад – 5%; генералізація – 4,1%; конкретизація – 3,3%; додавання – 1,7%; компенсація – 0,8%;

2) граматичні трансформації:

перетворення теперішнього часу на минулий (з втратою ефекту присутності) – 2,5%;

перетворення фразового означення на підрядну частину складного речення – 0,8%

перетворення фразового означення на нееквівалентне однослівне означення – 0,8%;

заміна множини на однину – 0,8%;

заміна розповідного речення на питальне – 0,8%.

У більшості випадків перекладацькі трансформації вживались коректно та перекладачам вдалося адекватно відтворити стилістично забарвлені медичні терміни аудіовізуального тексту. На нашу думку, запропонований перекладачем текст перекладу не є адекватним у 6,6 % від загального обсягу ілюстративного матеріалу.

Перспективою дослідження вбачаємо виявлення специфіки функціонування стилістично забарвлених термінів інших тематичних груп у кінотексті та їх відтворення у перекладі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев А. Я. Сопоставительная стилистика [Текст] : уч. пособие. Д.: Национальный горный университет, 2012. 471 с.
2. Арнольд И. В. Основы научных исследований в лингвистике : [учеб. пособие]. М. : Высшая школа, 1991. 140 с.
3. Бархударов Л. С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории переводов. М.: МО, 1975. 240 с.
4. Вакуленко М. О. Термін і термінологія: основні положення та методи дослідження. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. 2010. Вип. 25. С. 52–68.
5. Гак В. Г. О современной французской неологии. *Новые слова и словари новых слов: Сборник научных статей*. Л., 1978. С. 37–52.
6. Гальперин И. Р. Стилистика английского языка. Учебник. 3-е издание. М.: Высш. школа, 1981. 334 с.
7. Германович Г.О. Медичні терміни зі соматичними компонентами в сучасній українській мові : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.0. Львів, 2021. 319 с.
8. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основы терминотворения: семантические та социолингвистические аспекты. К.: Вид. дім «КМ Academia», 2000. 218 с.
9. Даніленко А. Ю., Карачова Д. В. Основные группы труднощів у перекладі медичних термінів. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка : філологічні науки*. 2018. №2 (316). С. 157–163.
10. Дубенко О. Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов. Вид. 2-е перероб. і допов. Навч. посібник. Вінниця: НОВА КНИГА, 2011. 328 с.: іл.

11. Єлісеєва С. В. Аудіовізуальний переклад як один із аспектів процесу євроінтеграції. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Київ, 2021. Том 32 (71). № 2. Ч. 2. С. 30–36.
12. Зеленська О. Лінгвістичні особливості мови англомовного юридичного тексту. *Вісник НУ «Львівська політехніка»: Проблеми української термінології*. Львів, 2006. №559. С. 222–226.
13. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця: Нова книга, 2004. 575 с.
14. Квитко І.С. Термин в научном документе. Львов: Вища школа, 1976. 128 с.
15. Кияк Т. Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах. 2007. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/1545/1/84.pdf> (дата звернення: 05.09.2022).
16. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Перекладознавство (німецько-український напрям) : підручник. К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. 543 с.
17. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) : Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. М. : Высш. шк., 1990. 253 с.
18. Кравчук І. В. Спеціальні прийоми перекладу стилістично-забарвлених лексичних одиниць з англійської на українську мову. *Філологічні науки. Науковий журнал Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка*. 2011. №12. URL : <http://philstudies.pnpu.edu.ua/issue/archive> (дата звернення: 12.09.2022).
19. Кузенко Г. М. Кінопереклад як особливий вид художнього перекладу (на матеріалі англійської мови). *Одеський лінгвістичний вісник*. Одеса, 2017. №9, том 3. С. 70–74.
20. Левченко В., Перхач Р.-Ю. Медична термінологія як об'єкт лінгвістичного дослідження. *Молодий вчений*. 2021. № 9 (97). С. 115–118. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-9-97-24>
21. Лейчик В. М. Интеграция наук и унификация научно-технических терминов. *Вестник академии наук СССР*. 1980. № 8. С. 39–45.

22. Лейчик В. М., Шелов С. Д. Лингвистические проблемы терминологии и научно-технический перевод. Обзорная информация. М. : ВЦП, 1989. Вып. 18. Ч. 1. 40 с.
23. Лейчик В. М. Терминоведение: предмет, методы, структура. М.: Либроком, 2009. 256 с.
24. Медична термінологія : навчальний посібник для студ. спеціальності 163 «Біомедична інженерія» / КПІ ім. Ігоря Сікорського: уклад. О.Я. Беспалова. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 61 с.
25. Мостовой М. І. Лексикологія англійської мови. Підручник для студентів інститутів та факультетів іноземної мови. Харків, 1993. 255 с.
26. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української літературної мови. Тернопіль, 2000. 276 с.
27. Ремал А. Аудіовізуальний переклад / пер. Т. Лук'янової. *Енциклопедія перекладознавства у 4-х томах.* / за ред. Черноватого Л. М., Калиниченка О. А. Вінниця : Нова книга, 2020. Том 1. С. 28–34.
28. Рецкер Я. И. Перевод и переводческая практика. М. : Междунар. отношения, 1974. 216 с.
29. Романова О. О. Спеціальна лексика української мови як об'єкт лінгвістичного дослідження: термін і номен. *Термінологічний вісник.* 2011. № 1. С. 55–62.
30. Сіроштан Т. О., Прокопенко А. В. Труднощі перекладу англійськомовного кінематографічного тексту. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації.* Київ, 2020. Том 31 (70). № 4, Ч. 3. С. 76–80.
31. Скрєбнев Ю. М. Основы стилистики английского языка: Учебник для ин-тов и фак. иностр. яз. 2-е изд., испр. М. : ООО «Издательство Астрель» : ООО «Издательство АСТ», 2003. 221, [3] с. (на англ. яз.).
32. Скуиня В. П. Гибридотермины технических наук в латышском языке и их соответствия в русском языке. *Контакты латышского языка.* Рига, 1977. С. 215–238.

33. Стацюк Р. В. Основні підходи до визначення поняття «термін» у сучасній лінгвістичній науці. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство*. 2016. №5, том 2. С. 112–116.
34. Стилистика англійського мови / А. Н. Мороховський і др. Київ : «Вища школа», 1984. 248 с.
35. Таланчук П., Гондюл В., Щербина Ю. Пріоритетні завдання освітян у розвитку української науково-технічної термінології. *Науково-технічне слово*. 1995. № 1. С. 31–35.
36. Татаринів В. А. Теорія терміноведення в 3-х т. Теорія терміна: історія і сучасний стан. М.: Моск. Лицей, 1996. Т.1. 311 с.
37. Ткач А. В. Сучасна українська медична термінологія: проблеми та перспективи розвитку. *Наукові праці Кам'янець-Подільського Національного університету імені Івана Огієнка*. Кам'янець-Подільський, 2010. С. 247–252.
38. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): учеб. пособие для институтов и факультетов иностр. языков. СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: ООО «Издательский Дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002. 416 с.
39. Флоренський П. А. Термін. *Вопросы языкознания*. 1989. № 1. С. 120–127; № 3. С. 104–117.
40. Фурт Д. В., Дмитрук Л. А. Термінологія: навчальний посібник. Кривий Ріг : [ДонНУЕТ], 2020. 172 с.
41. Хрикіна Н.О. Наукова термінологія у творах І. В. Вишенського та Г.С. Сковороди. *Культури народів Причорномор'я: науковий журнал*. Симферополь, 2010. № 182. С. 128–131.
42. Application-driven terminology engineering / Eds. I.-S. Fidelia, A. Condamines, M. T. C. Castellví. John Benjamins Publishing Company, 2007. 203 p.
43. Bourigault D., Condamines A. Terminology & Artificial Intelligence. Toulouse : Universite de Toulouse, 1993. 134 p.

44. Bowker L., Pearson J. Working with Specialized Language: A Practical Guide to Using Corpora. London & New York : Routledge, 2002. 256 p.
45. Briffa Ch. Translating Medical Terms into Maltese: Practice or Theory? 2012. URL : https://www.academia.edu/5907074/Translating_medical_terms (дата звернення: 07.09.2022)
46. Cintas J. D., Anderman G. Audiovisual Translation: Language Transfer on Screen. Palgrave Macmillan, February 2009. 272 p.
47. Condamines A. Corpus analysis and conceptual relation patterns. *Terminology*. 2002. № 8(1). P. 141–162.
48. Condamines A. Terminology: New needs, new perspectives. *Terminology*. 1995. № 2(2). P. 219–238.
49. Deléger L., Merabti T., Lecrocq T., Joubert M., Zweigenbaum P., Darmoni S. A twofold strategy for translating a medical terminology into French. *AMIA Annual Symposium Proceedings*. 2010. P. 152–156.
50. Dmytruk L. Peculiarities of metaphor rendering in the process of literary translation. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Київ, 2021. Том 32 (71). № 3 Ч. 2. С. 12–16.
51. Felber H. Terminology Manual. Paris: UNESCO; Infoterm, 2002. 426 p.
52. Gambier Y. Introduction: Screen transadaptation: Perception and reception. Special issue on screen translation. *The Translator*. 2003. № 9 (2). P. 171–190.
53. Herget K., Alegre T. Translation of Medical Terms. *Translation journal*. July 2009. Volume 13, No. 3. URL : <http://www.translationjournal.net/journal/49medical1.htm> (дата звернення: 18.09.2022)
54. Introduction to Medical Terminology. *Open medical dictionary*. URL : <https://openmd.com/guide/medical-terminology> (дата звернення: 09.09.2022)

55. Käfer N. K. Settling things like gentlemen – duelling as private justice? 17.10.2019. URL : <https://privacy.hypotheses.org/178> (дата звернення 20.09.2022)
56. Komissarov V. N. Language and culture in translation: competitors or collaborators? *TTR: Traduction, terminologie, redaction*. 1991. Vol. 4, № 1. P. 33–47.
57. O’Sullivan C. *Translating Popular Film*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2011. XII+243pp.
58. Onyshchuk M. Rendering stylistically marked units in the novel *Depeche Mode* by Serhiy Zhadan: a comparative study. *Forum Filologiczne Ateneum*. Gdańsk, 2019. № 1(7). P. 183–202.
59. Ostapenko S.A., Kuts M.O. Methods of rendering emotionally coloured vocabulary in the process of literary translation. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород, 2022. Випуск 22. Том 2. P. 190-194.
60. Otman G. *Les Représentations Semantiques en Terminologie* [Semantic representations in terminology]. Paris : Masson, 1996. 216 p.
61. Peters P., Qian Y., Ding J. Translating medical terminology and bilingual terminography. *Lexicography*. Sheffield, 2018. № 3 (2). P. 99–113. <https://doi.org/10.1007/s40607-018-0037-y>
62. Szarkowska A. The power of film translation. *Translation journal*. 2005. №9 (2). P. 1–9.
63. Vinay J.-P., Darbelnet J. *Comparative stylistics of French and English. A methodology for translation* / Translated and edited by Juan C. Sager, M.-J. Hamel. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 1958. 359 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

64. (ВТССУМ) Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.: іл.
65. (КТСЛТ) Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова: короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ : «Либідь», 2001. 223 с.
66. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2010. 844 с.
67. (DIMD) Dorland's Illustrated Medical Dictionary. Saunders, 2011. 2176 p.
68. (OMD) Open Medical Dictionary. URL : <https://openmd.com>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

69. House, MD: TV series. URL : <https://megogo.net/ua/view/16297025-doktor-haus.html>
70. Доктор Хаус. Серіал. URL : <https://uaserials.pro/75-doktor-haus.html>

ДОДАТОК А

Стилістично забарвлені медичні терміни в аудіовізуальному тексті: оригінал та переклад

№	Номер епізоду	Час	Оригінал	Переклад	Стилістичні особливості	Перекладацькі трансформації
1	01	03:45	House: You're the oncologist; I'm just a lowly infectious disease guy.	Ти онколог, а я лише спеціаліст з інфекційних захворювань	епітет, мейозис	опущення епітета
2	01	06:30	House: Differential diagnosis, people: if it's not a tumor what are the suspects? Why couldn't she talk? Chase: Aneurysm, stroke, or some other ischemic syndrome.	Хаус: Диференційна діагностика: якщо це не пухлина, то що? Чому вона не може говорити? Чейз: Аневризма, інсульт або інший ішемічний синдром.	персоніфікація	генералізація, що призводить до втрати персоніфікації
3	01	13:40	House: Told you, can't trust people. Cameron: She probably knew she was allergic to gadolinium, figured it was an easy way to get someone to cut a hole in her throat.	Хаус: Я ж казав: "Не можна довіряти людям!" Кемерон: Якби я знала, що в неї алергія на гадоліній, то не робила б цього	іронія, дисфемізм	переклад неадекватний, оскільки зміст є викривленим, іронія втрачена
4	01	21:45	Cuddy: You don't prescribe medicine based on guesses. At least we don't since Tuskegee and Mengele. House: You're comparing me to a nazi?	Кадді: Ліки не виписують, базуючись на здогадках. Принаймні з часів Таскіджі і Менделє. Хаус: Ви порівнюєте мене з нацистами?	алюзія	дослівний переклад

5	01	31:15	House: OK, Mr. Neurologist. What happens when you give steroids to a person who has a tapeworm? Foreman: They, they get a little better and then they get worse.	Хаус: Гарзд, містере Невролог, що буває, коли людині, в якій солітер, дають стероїди? Форман: Спочатку їй стає краще, а потім - гірше.	автономазія, антитеза	дослівний переклад
6	01	34:38	House: It's what happens when the blood flow is obstructed. If it's in the heart it's a heart attack. If it's in the lungs it's a pulmonary embolism. If it's in the brain it's a stroke. I had it in my thigh muscles.	Хаус: Таке буває, коли закупорюються судини. Якщо в серці, то це серцевий напад; в легенях - емболія судин легенів; у мозку - інсульт. У мене таке було у м'язах стегна.	паралелізм	дослівний переклад
7	01	37:01	Chase: Have you ever seen a worm under an x-ray, a regular old no contrast 100-year-old technology x-ray? They light up like gun pellets. Just like on a contrast MRI.	Чейз: Ви колись бачили солітерів під рентгеном? Під звичайним, неконтрастним рентгеном? Вони світяться немов кулі. Як на контрастному МРТ.	фразовий епітет	опущення епітета
8	02	06:20	Dan: I had double vision before I was hit. House: Well, that changes everything. You need glasses. That's why you had double vision, which is why you got hit, which is why you have a concussion, which is why you have night terrors.	Ден: У мене двоїлося в очах ще до удару. Хаус: Це все змінює. Тобі потрібні окуляри. Тому в тебе двоїлося в очах, тому тебе вдарили, тому в тебе був струс, тому в тебе нічні страхи.	паралелізм	дослівний переклад
9	02	11:57	House: Two hundred million interhemispheric nerve fibers. The George Washington Bridge between the left and right side of the brain.	Хаус: Двісті мільйонів нервових волокон між півкулями мозку. Міст Джорджа Вашингтона між правою і лівою частинами мозку.	алюзія, метафора	дослівний переклад

10	02	16:45	Foreman: The V. E. P. indicates slowing of the brain. Cameron: Without the lesions, we can't be sure. House: Well, if it is, it's gone from zero to 60 in three weeks, which would indicate rapidly progressive M.S. Not the fun M.S. with the balloons and the bike rides for cripples in wheelchairs.	Форман: Зоровий викликаний потенціал вказує на сповільнення роботи мозку. Кемерон: Це нічого не доводить. Хаус: якщо так, то за три тижні він підскочить до 60, що вказуватиме на швидко прогресуючий Р. С., який невдовзі посадить хлопця в інвалідний візок.	епітети, антитеза (базується на контекстуальних антонімах)	опущення, неадекватне додавання
11	02	17:40	Chase: The brain's like a big jumble of wires. M.S. strips them of the insulation, and the nerves die. Brain interprets it as pain. But by starting treatment, we're gonna prevent that for as long as possible.	Чейз: Мозок наче велика зв'язка дротів. Розсіяний склероз знімає з них ізоляцію і нерви помирають. Мозок передає це як біль. Але почавши лікування ми хочемо відтягнути цей час якнайдовше.	порівняння + розгорнута метафора	дослівний переклад
12	02	23:20	House: Let's wait for you to run titers on 1,400 viruses while this kid's brain turns to mush.	Хаус: Почекаймо поки ти зробиш проби на 1400 вірусів, а тим часом хлопець помре.	гіпербола	дослівний переклад, модуляція
13	02	24:15	Foreman: We can put as much penicillin into his body as we want.	Форман: Ми можемо вводити йому скільки завгодно пеніциліну.	гіпербола	модуляція
14	02	34:13	House: Did you think we were looking for a genetic clue to his condition, or did you think we were trying to ascertain who loves him the most in the whole wide world?	Хаус: Ви думали, що ми з'ясуємо генетичні причини його хвороби чи з'ясуємо, хто любить його найбільше у світі?	паралелізм, іронія, риторичне питання	опущення, дослівний переклад
15	02	35:30	House: Once every million or so times, the virus mutates. Instead of Dan having a fever and a rash, the virus travels to his brain and hides, like a time bomb. In this case, for 16 years.	Хаус: Приблизно раз на мільйон випадків вірус мутує. У Дена не почалися гарячка та висип. Вірус пішов у мозок і там сховався, наче бомба сповільненої дії. У даному випадку - на 16 років.	персоніфікація, порівняння, транспозиція форми	дослівний переклад

16	02	35:51	Foreman: I suppose you could make an argument the kid's still in stage I. Once S.S.P.E. moves to stage II, it's--House: Boom. Stage II is universally fatal.	Форман: Можна припустити, що він лише у першій стадії. Бо стадія друга... Хаус: Друга стадія смертельна.	апозіопезис , ономатопея , метафора	опущення, дослівний переклад
17	02	36:13	Chase: Not gonna shove a spike into his brain and drip interferon without confirming this diagnosis.	Чейз: Я нічого не колотиму йому у мозок, доки діагноз не буде підтверджено.	дисфемізм	модуляція, опущення
18	03	21:53	Cameron: Do you know what the human body goes through when you have sex? Pupils dilate. Arteries constrict. Core temperature rises, heart races, blood pressure skyrockets. Respiration becomes rapid and shallow. The brain fires bursts of electrical impulses from nowhere to nowhere. Secretions spit out of every gland, and the muscles tense and spasm like you're lifting three times your body weight. It's violent, it's ugly, and it's messy.	Кемерон: Ти знаєш, що переживає людське тіло під час сексу? Зіниці розширюються, артерії звужуються, температура піднімається, серце шалено б'ється, тиск підскакує, дихання стає швидким і неглибоким, мозок посилає імпульси, кожна залоза випорскує секретії, м'язи напружуються так, ніби ти піднімаєш вагу втричі більшу за своє тіло. Це грубо, огидно і аморально.	висхідна градація	дослівний переклад
19	03	40:00	House: Start Brandon on FAB fragments, and get him some Tylenol for the hair I pulled out.	Хаус: Перевірте Брендона на ФАБ фрагменти, дайте йому Тайленол для волосся.	ситуаційна іронія	неадекватний переклад, опущення, іронія втрачена

20	04	04:24	House: What does bowel obstruction on a chart indicate? Wilson: Normally I'd say it indicates a patient's bowel is obstructed, but I'm pretty sure you have some deeper truth to impart. House: It means that some random doctor of indeterminate skill thinks that the patient's bowel is obstructed.	Хаус: На що вказує непрохідність кишки? Уїлсон: Зазвичай це вказує, що кишка пацієнта закупорена, та, певно, в тебе є глибші думки. Хаус: Лише лікар із сумнівними знаннями подумав би, що кишка закупорена.	повтор, епітети, іронія	через вживання нееднокоренових еквівалентів втрачено повтор, дослівний переклад, опущення
21	04	06:46	Foreman: This imaginary infection has spread to the next floor?	Форман: Уявна інфекція поширилася на наступний поверх?	епітет, риторичне питання	дослівний переклад
22	04	08:10	Cuddy: I'm putting a team together. We're gonna start swabbing. Foreman: What's she gonna swab? Every respirator, sink, vent, drain in the entire hospital? - That'll take months. Cameron: Needle in a haystack. House: It's worse than that, We don't even know it's a needle we're looking for.	Кадді: Я збираю команду. Почнемо драяння. Форман: Що вона дрятиме? Кожен респіратор, раковину, клапан? На це підуть місяці. Кемерон: Це голка у копиці сіна. Хаус: Гірше: ми навіть не знаємо, чи це голка.	каламбур на основі лексичної одиниці needle, що є медичним терміном та водночас входить до структури сталого виразу	дослівний переклад

23	04	11:34	Foreman: Pretty standard question-- "How sick is my child?" You couldn't answer. Cameron: I answered. Foreman: You rattled off numbers-- B.P., O2 sats. It's not what they need to know.	Форман: Стандартне запитання "Що з моєю дитиною?", а ти не можеш відповісти. Кемерон: Я відповіла. Форман: Ти випалила якісь цифри, а їх цікавить не це.	наведення термінів як ознаки незрозумілості мовлення; нагромадження термінів	опущення термінів, стилістичний прийом втрачено
24	04	12:45	Cuddy: We have an epidemic in this hospital, and your tie is becoming a petri dish.	Кадді: У лікарні епідемія, а Ваша краватка неначе брудозбирач.	метафора	модуляція, перетворення метафори на порівняння
25	04	13:10	House: You have a parasite. Female patient: Like a tapeworm or something? House: Lie back and lift up your sweater. You can put your arms down. Patient: Can you do anything about it? House: Only for about a month or so. After that it becomes illegal to remove, except in a couple states. Patient: Illegal? House: But don't worry. Many women learn to embrace this parasite. They name it, dress it up in tiny clothes, arrange playdates with other parasites.	Хаус: У Вас паразит. Пацієнтка: Як солітер чи що? Хаус: Ляжте на спину і підніміть светр. Опустіть руки. Пацієнтка: А це виліковно? Хаус: Лише на перших місяцях. Потім видаляти його незаконно за виключенням кількох штатів. Пацієнтка: Незаконно? Хаус: Не хвилюйтеся. Більшість жінок справляються з цим паразитом. Дають йому ім'я, купляють одяг, водять гуляти з іншими паразитами.	розгорнута метафора	дослівний переклад, опущення, модуляція

26	04	18:22	Foreman: Your daughter's kidneys are shutting down. Cameron: Your son's kidneys are failing. Foreman: So we're going to take her off the aztreonam. Cameron: We're taking him off vancomycin. The Hartigs: Uh, but what-- what made her sick in the first place? - The Chen-Lupino: What do you think is causing it? -Cameron: It seems to be a germ called pseudomonas. Foreman: We think it's MRSA-- Methicillin-resistant staph aureus. It's a very resistant form of a very common bacteria. Cameron: We're hoping the aztreonam will clear it up. Foreman: Vancomycin is the best treatment for MRSA, so we're gonna keep giving it to her.	Форман: У Вашої дочки відмовляють нирки. Кемерон: У Вашого сина відмовляють нирки. Форман: Тому ми знімаємо його з азтреонаму. Кемерон: Ми знімаємо його з ванкоміцину. Подружжя Гартіг: Але чому вона захворіла? Сім'я Чен-Люпіно: Що є причиною хвороби? Кемерон: Схоже, що бактерія під назвою псевдомонада. Форман: Метициліно-резистентний золотавий стафілокок. Це дуже стійка форма звичайної бактерії. Кемерон: Ми сподіваємося, азтреонам допоможе. Форман: Ванкоміцин - найкращий препарат для лікування МРЗС.	паралелізм, підкреслений відеорядом - однакові репліки Кемерон і Формана подані одна за одною	опущення, додавання,
27	04	26:34	House: Vancomycin doesn't kill it. Aztreonam doesn't kill it.	Хаус: Ванкоміцин її не вбиває. Ацтреонам також.	паралелізм, персоніфікація, епіфора	повна втрата паралелізма та епіфори внаслідок опущення
28	05	15:10	House: On the other hand, it explains the symptoms-- swollen hands, pulmonary problems, cardiac problems.	Хаус: З другого боку, це пояснює симптоми - набряки рук, проблеми з серцем і з легенями.	паралелізм	дослівний переклад
29	05	15:21	House: Then we'll treat it with something that modulates the immune system but doesn't suppress it-- hyperbaric oxygen chamber.	Хаус: Лікуватимемо її тим, що модулює імунну систему, але не послаблює її - гіпербарична киснева камера.	антитеза	дослівний переклад

30	05	29:35	House: Because it's been untreated for so long, it's gone from a simple "watery eyes, scratchy throat" allergy... to a whopping "I'm gonna kick your ass" allergy-- compromising her immune system, diminishing her ability to heal and breaking down her organ systems.	Хаус: Її довго не лікували, тому звичайна алергія з її сльозливістю і подразненим горлом переосла у страшну алергію, котра послаблює імунну систему і порушує усю систему органів.	епітет, повтор	опущення та граматичні трансформації (через міжмовну асиметрію)
31	05	30:20	Foreman: This room has filtered air, filtered water. You even have silk sheets-- very decadent and hypoallergenic.	Форман: В цій палаті фільтроване повітря і вода, навіть шовкові простирадла - все гіпоалергенно.	епітети, повтор	опущення, дослівний переклад
32	05	33:36	House: How do you get an <i>allergic</i> reaction in a <i>clean</i> room?	Хаус: Що могло викликати алергію у боксі?	антитеза, підкреслен а інтонацією	опущення, модуляція, втрата антитези
33	05	34:20	Wilson: I want you to accept that sometimes patients die against all reason, and sometimes they get better against all reason. House: No, they don't. We just don't know the reason.	Уілсон: Ти маєш змиритися, що іноді пацієнти помирають без усіляких причин. Хаус: Ні, ми просто не знаємо причину.	епіфора, антитеза	опущення, часткова втрата стилістичного прийому
34	05	38:12	Wilson: How did it go? House: She has God inside her. It would have been easier to deal with a tumor. Wilson: Maybe she's allergic to God?	Уілсон: Ну як? Хаус: У неї всередині Бог. Він допоможе нам її лікувати. Уілсон: Може, в неї на Бога алергія?	іронія (підкреслен а інтонацією), антитеза (грунтується на контекстуальних антонімах)	переклад неадекватний, втрачено антитезу та іронію

35	05	38:39	House: Order a full body scan. Chase: What if she refuses? House: Tell her I'm looking for a miracle.	Хаус: Зробіть повну томографію тіла. Чейз: А якщо вона відмовиться? Хаус: Скажіть їй, що я шукаю чудо.	іронія (пацієнтка - монахиня)	дослівний переклад
36	06	04:41	HOUSE: [rattling paper] Of COURSE it's the alcohol. [Both turn to look at him] Hello! [House gets up and walks over to them] This guy's a professional doctor. Plays golf and everything, I bet. He's not gonna tell you your mom's an alcoholic without proof. I'm sure he scoped for varices , checked her esophagus, ran all kinds of blood tests. Doctors like this, they don't make assumptions, they do the work!	Хаус: ЗВІСНО ж це алкоголь. Вітаю! Він професійний лікар. Закладаюся, грає у гольф. Він не назве твою маму алкоголичкою без доказів. Певен, він зробив усі можливі аналізи, перевірів стравохід. Такі лікарі не роблять припущень, вони працюють!	іронія (підкреслен а інтонацією)	дослівний переклад
37	06	06:23	House: On the other hand, we don't really know anything about schizophrenia, so maybe it is connected. Wilson: Well, the schizophrenia explains one mystery – why you're so fascinated by a woman with a bump in her leg. Like Picasso deciding to whitewash a fence. House: Thanks. I'm more of a Leroy Neiman man. And it is only about the DVT.	Хаус: Але ми мало знаємо про шизофренію, тож, можливо, це пов'язано. Уілсон: То он чому тебе так цікавить жінка з корком в нозі. Ти як Пікассо, який вирішив побілити тин. Хаус: Дякую, але я більше схожий на Лероя Неймана і мене цікавить лише тромбоз.	дисфемізм (замість тромб - bump), порівняння та дві алюзії	антонімічний переклад, опущення
38	06	07:12	House: If it wasn't for Socrates, that raving untreated schizophrenic, we wouldn't have the Socratic method – the best way of teaching everything.	Хаус: Якби не було Сократа, невиліковного шизофреніка, ми б не мали сократичного метода - найкращого способа навчитися всього.	епітет	опущення
39	06	16:40	House: Without vitamin K, protein C doesn't work. Without protein C, she clots. Clotting and thinning, all at the same time	Хаус: Без вітаміну К не діє протеїн С, без протеїну С кров згущується. Згущення і розрідження одночасно.	анадиплози с, антитеза	дослівний переклад

40	07	02:52	House: Clinical depression. Incredibly contagious. Every time I'm around one of them I get blue.	Хаус: Клінічна депресія. Дуже заразно. Такі люди псують мені настрій.	іронія, гіпербола, парцеляція	опущення, дослівний переклад
41	07	03:03	Cameron: Three ER doctors, two neurologists and a radiologist have all figured out what its not, we need to figure out what it IS.	Кемерон: Троє лікарів, два невропатологи та радіолог вирішили, що це не депресія.	антитеза, інтонація	опущення, втрачено антитезу
42	07	04:32	House: Not the spleen. Thank goodness we hired a neurologist! Brain symptoms... hmm, could this be a brain problem?	Хаус: Не селезінку. Слава Богу, у нас є невропатолог! Може, це захворювання мозку?	іронія, інтонація	опущення, частково втрачено іронію
43	07	08:11	Cuddy: It takes TWO department heads to treat shortness of breath? What, do the complications increase exponentially with cup size?	Кадді: Двоє завідувачів відділеннями лікують задишку! Що, ускладнення зростають зі збільшенням розміру чашечки?	інтонація, іронія, гіпербола	опущення, дослівний переклад
44	07	11:10	Foreman: We treat the underlying malignancy. Once there's no tumor to attack, there's nothing for the antibodies to get confused about.	Форман: Ми лікуватимемо її злоякісність. Якщо антитілам не буде що атакувати, все буде гаразд.	персоніфікація	опущення
45	07	12:36	Chase: How can a disease caused by a tumor present if there's no tumor?	Чейз: Як хвороба, викликана пухлиною, може виникнути без пухлини?	повтор	модуляція, опущення, дослівний переклад
46	07	16:58	Wilson: Creepy-crawlies are consistent with paraneoplastic syndrome. Cameron: Onset immediately after IVIG isn't.	Уілсон: Мурашки властиві паранеоплазії. Кемерон: Але це було одразу після введення імуноглобулінів.	еліпсис	дослівний переклад
47	07	17:20	Foreman: The symptoms rule out the rest. Serology rules out viruses, CSS smears rule out parasites.	Форман: Симптоми виключають решту. Серологія виключає віруси, мазки ліквору виключають паразитів.	паралелізм	дослівний переклад

48	07	17:40	Wilson: She could have got it from a transfusion. House: Or I'm just saying she could have got it from a transfusion.	Уїлсон: Вона могла заразитися через переливання. Хаус: Переливання крові.	повтор	дослівний переклад, опущення
49	07	18:50	Cameron: For a diagnosis of Tularemia you need a four-fold increase in serum antibody levels. To measure an increase you need a before, all we have is an after.	Кемерон: Для діагностики туляремії потрібно, щоб рівень антитіл у сироватці був у чотири рази вищий.	анадиплози с, транспозиція артикаля а	дослівний переклад, опущення
50	07	23:07	House: Anything that can be transmitted via the blood can be transmitted through sex. Foreman: Sleeping sickness from sex? House: It's not without precedent.	Хаус: Все, що передається через кров, передається через секс. Форман: Сонна хвороба від сексу? Хаус: Прецеденти є.	повтор, ліота	дослівний переклад, антонімічний переклад, що призводить до втрати літоти
51	07	24:40	Cameron: You pulled my medical records? House: You coughed the other day, I was concerned.	Кемерон: Ви читали мою медичну картку?! Хаус: Ти кашляла, а я хвилювався.	іронія	опущення, дослівний переклад
52	07	35:12	House: What's going on? Cameron: I'm recalibrating the centrifuge. House: Turn around. It's a very sad thing, an un-calibrated centrifuge. It makes me cry too.	Хаус: Що відбувається? Кемерон: Я налаштовую центрифугу. Хаус: Обернися. Це дуже сумна робота - налаштовувати центрифугу. Мені теж плакати хочеться.	іронія, епітет	дослівний переклад, модуляція

53	08	18:00	House: "I, Margo Davis have been informed of the risks which may arise from my refusal of advised medical care. I here by release-" Mom: Who are you? House: I work for hospital. "–the Princeton Plainsboro Teaching Hospital, its employees agents, and otherwise from any adverse medical conditions resulting from my refusal. It is not the hospital's fault if my son kicks off." Mom: "Kicks off"? House: I punched up the language; mostly for clarification	Хаус: Я, Марго Девіс, була проінформована про ризик, що може виникнути, якщо я відмовлюся від лікування, таким чином... Мати: Хто ви? Хаус: Я працюю в лікарні. "... я знімаю відповідальність із клініки Принстон-Плейнсборо, з її працівників і беру відповідальність на себе за медичний стан мого сина. Лікарня не винна, якщо мій син сконає." Мати: Сконає? Хаус: Я трохи перефразував головне, для ясності.	ефект обманутого очікування завдяки вживанню розмовної лексики з термінами у офіційно-діловому стилі, дисфемізм	дослівний переклад
54	09	03:15	Cuddy: As far as this hospital is concerned, this is a simple case of lobar pneumonia. Boring.	Кадді: Наскільки відомо лікарні, це звичайна лобарна пневмонія. Нудно.	епітет, мейозис/дисфемізм, парцеляція	дослівний переклад, модуляція
55	09	03:30	House: Know all about it. Multiple treatments, multiple surgeries. Making real progress. Fixed everything but the legs.	Хаус: Чисельні лікування, чисельні операції. Великий прогрес. Вилікував все, крім ніг.	повтор, паралелізм, еліпсис	опущення, дослівний переклад
56	09	05:03	House: Lou Gehrig's disease. It's a lovely diagnosis. They make movies about it. No tests, no treatment. It's a disease of exclusion –	Хаус: Хвороба Лу Геріга. Чудовий діагноз. Про нього навіть фільми знімають. Ні аналізів, ні лікування. Це хвороба виключення...	алюзія, епітет	дослівний переклад
57	09	08:00	Foreman: He signed a DNR. House: [takes headphones off] He rhymes with dinner? Foreman: He signed a DNR. House: Oh, that makes mire sense.	Форман: Він підписав НІР. Хаус: Він обпісявся тепер? Форман: Він підписав НІР. Хаус: Це вже інша справа.	каламбур на паронімах	дослівний переклад, підбір висловів для створення рими

58	09	08:30	House: DNR means "Do not resuscitate" not "Do not treat".	Хаус: "НІР" значить "не проводити реанімацію", це не значить "не лікувати".	іронія	дослівний переклад
59	09	12:45	House: To intubate or not to intubate - that is the big ethical question	Хаус: Інтубувати чи не інтубувати - ось у чому запитання.	алюзія, іронія, епітет	дослівний переклад, опущення епітета
60	09	18:00	Wilson: You know, some doctors have the Messiah complex, they need to save the world? You've got the Rubik's complex, you need to solve the puzzle.	Уілсон: У деяких лікарів комплекс Месії - їм хочеться рятувати світ, у тебе комплекс Рубіка - тобі хочеться розгадувати головоломки.	алюзивний оказіональний термін, паралелізм	дослівний переклад
61	09	36:12	Wilson: So your philosophy is: if they don't want treatment, they get it shoved down their throat, but if it might cure their paralysis - wow, better slow down.	Уілсон: Отже, твоя філософія: якщо люди не хочуть аби їх лікували, треба їх змусити, але якщо це може їх вилікувати, то краще зупинитися?	антитеза на контекстуальних антонімах	дослівний переклад, модуляція, генералізація
62	10	08:16	Wilson: Low magnesium could cause a twitch. House: Or high calcium. Or it's a coincidence. The point is, we don't know anything.	Уілсон: Брак магнію може викликати сипання. Хаус: Або надлишок кальцію. Або це збіг. Словом, нам нічого не відомо.	парцеляція, ритм, пауза	дослівний переклад
63	10	09:30	Foreman: Well, I'm getting a tetanus shot, she's getting an MRI.	Форман: Зроби мені щеплення від правця, а їй - МРТ.	паралелізм	дослівний переклад, через мовну асиметрію втрачений паралелізм

64	10	15:29	Chase: There's a billing record from Hartman Hospital last year. Two appointments, ultrasounds, doesn't say what for. Foreman: Pregnant? Chase: Only if she was expecting an elephant. The appointments were ten months apart.	Чейз: Минулого року їй двічі призначали ультразвукове дослідження, але не написано, навіщо. Форман: Вагітність? Чейз: Тільки якщо вона виношувала слона. УЗД з перервою в десять місяців.	еліпсис, ритм, іронія	опущення, дослівний переклад
65	10	21:17	Chase: Oh, you're joking. House: Well, hard not to – nothing funnier than cancer. But what if it's a tuberculoma. She's living out on the streets, breathing all kinds of crap 24/7. The odds are she's got TB, why can't she have a nice benign growth to go with it?	Чейз: Ви жартуєте... Хаус: Авжеж, рак - це дуже смішно. А якщо це туберкульоз? Вона живе на вулиці, постійно дихає різним лайном, чому в неї не може бути доброякісної пухлини?	порівняння, іронія; епітет, риторичне питання	опущення, антонімічний переклад, модуляція, дослівний переклад
66	10	25:31	Foreman: She probably never took it! Most likely they saw her one time and dumped her out of the ER with a script. Wilson: Oh, just like you were going to do! House: [turning to face them] Okay you two, grab some scalpels and settle this like doctors.	Форман: Може, вона його не приймала! Найімовірніше він виписав їй рецепт і випхав з лікарні. Уілсон: Як збирався зробити ти! Хаус: Годі! Поводьтесь як лікарі.	алюзія на дуель, іронія	дослівний переклад, генералізація, опущення, що викликало втрату стилістичних прийомів
67	10	29:30	Cuddy: [interrupts] It doesn't matter! Bacterial meningitis, highly contagious, if she is out of the hospital, we are so liable.	Кадді: Яка різниця! Бактеріальний менингіт надзвичайно заразний. Якщо вона втекла з лікарні, ми відповідальні.	відокремлений епітет	дослівний переклад

68	10	30:56	Jodi: I'm not lying. House: Of course you are. You have no idea what happened. You have no memory. [House exits room with students] Korsakoff's syndrome. Her brain is damaged by excessive drinking or insufficient diet; pretty obviously the latter. She has no new memories, no new ideas, can't even process that idea. So her brain fills the gaps as best it can using visual clues. The horse on your shirt led her to the riding accident and the surf scene on your clipboard led her to the beach	Джоді: Я не брешу. Хаус: Брешете. Ви і гадки не маєте, що сталося. Ви забудькувата. Синдром Корсакова. Її мозок ушкоджений через зловживання алкоголем або через погану дієту, вірогідніше друге. У неї немає ні пам'яті, ні нових ідей, тому її мозок заповнює прогалини, використовуючи візуальні підказки: кінь у Вас на халаті підказав їй падіння з коня, а море у Вас на зошиті - пляж.	паралелізм, повтор по	дослівний переклад, антонімічний переклад
69	10	35:34	Foreman: No alcohol. Not entrapment syndrome. Can't be a vitamin deficiency. We can't chase down every sensory neuropathy.	Форман: Ні алкоголю, ні защемленого органа, ні авітамінозу. Ми не можемо перевіряти на чутливість кожен нерв.	персоніфікація, гіпербола	
70	11	05:50	Cuddy: You're addicted. House: If the pills ran my life I'd agree with you, but it's my leg busy calendaring what I can't do. Cuddy: You're in denial. House: Right, I never had an infraction in my leg, no dead muscle, no nerve damage. Doesn't even hurt.	Кадді: Ви залежні. Хаус: Не ліки керують моїм життям, а нога. Вона встановлює мій розклад. Кадді: Не заперечуйте. Хаус: Так, з моєю ногою все гаразд. Ніякого відмирання м'язів і пошкодження нервів. Мені навіть не боляче.	персоніфікація, паралелізм, іронія	опущення, дослівний переклад
71	11	13:01	House: Okay, what hides from a gallium scan?	Хаус: Що не показує сканування галієм?	персоніфікація	антонімічний переклад

72	11	13:10	Cameron: Right. Clot slips off, travels through the artery, and gets backed up in the eye.	Кемерон: Так, тромб вийшов звідси, пройшов артерією і потрапив у око.	персоніфікація, транспозиція форми для створення ефекту присутності	дослівний переклад зі зміною теперішнього часу на минулий, через що відбувається втрата морфологічного стилістичного засобу
73	11	29:03	House: You always trust me. Big mistake. Lupus is a bad diagnosis. Chase: It's the best diagnosis we've got. House: That doesn't make it good	Хаус: Ти і зараз мені віриш. Це помилка. Вовчанка - поганий діагноз. Чейз: Але найкращий з усіх, які є. Хаус: Це не робить його гарним.	антитеза	конкретизація, опущення, дослівний переклад
74	12	05:30	Chase: None of the usual suspects! Age isn't right, in apparent perfect health before this incident, MRI and PET scan negative for tumors.	Чейз: Жодної ознаки. Молодий вік, чудове здоров'я, МРТ і ПЕТ-скен пухлини не виявили.	персоніфікація	модуляція, конкретизація, опущення, дослівний переклад
75	12	14:50	House: You see, kidneys don't wear watches. Sure, gallbladders do, but it doesn't matter, 'cuz kidneys can't tell time. Steroid damage could take years.	Хаус: Нирки не носять годинників. Жовчний міхур - так, але це не має значення. Наслідки вживання стероїдів проявляються через багато років.	персоніфікація, іронія	дослівний переклад, опущення, конкретизація

76	12	18:38	House: Yeah. Right. True love. That's just how we match organs these days. There's a couple in France-high school sweethearts-they're trading brains.	Хаус: Кохання - це ознака, що органи підходять. Одна пара з Франції навіть обмінялася мозком.	іронія	опущення, заміна теперішнього часу на минулий
77	12	26:31	Foreman: His pulse was through the roof. So is his potassium.	Форман: Пульс зашкалював. І калій.	гіпербола, інверсія	дослівний переклад, опущення
78	13	03:50	Cuddy: 12-year-old male, spiking fever, congested chest and coughing up green sputum, pain in breathing – House: Baffling. Though I vaguely recall a disease called noomonia, numania? Cuddy: But his X-ray and CT scan show an atypical patten for pneumonia. House: Pneumonia! That's it.	Кадді: 12-річний хлопчик, жар, шум у грудях, кашель, зелена мокрота, біль при диханні. Хаус: Дивно, як називається ця хвороба? Муномія? Нуманія? Кадді: Флюорографія та томографія грудей атипічні для пневмонії. Хаус: Пневмонія! Згадав!.	іронія, пароніми для вираження помилок	дослівний переклад
79	13	04:10	Cuddy: No infiltrate! Just enlarged hilar lymph nodes. House: Tiny unicorns going his bronchial tubes would be cooler.	Кадді: Без інфільтрації. Лише збільшення лімфоузлів. Хаус: Версія, що його бронхи пробив єдиноріг, крутіша.	іронія	опущення, додавання, заміна множини на одну
80	13	05:03	House: The rash is a total snooze. [takes the chart] Unless it's connected to the pneumonia, then it's party time.	Хаус: Висип - це дрібниця. Але якщо він пов'язаний з пневмонією, вечірка починається.	метафоричний епітет, антитеза	дослівний переклад

81	13	10:18	House: 26-year-old male, sudden loss of the ability to speak -- Wilson: Just because you got out of clinic duty doesn't mean everybody did. House: -- to his father. Differential diagnosis?	Хаус: Чоловік 26 років втратив здатність розмовляти... Уїлсон: Якщо ти у відпустці, це не означає, що всі інші також. Хаус: ... з батьком. Ваш діагноз?	іронія, перифраз емоційного стану як медичного діагнозу	дослівний переклад, конкретизація
82	13	10:53	House: You want to know how two chemicals interact, do you ask them? No, they're going to lie through their lying little chemical teeth. Throw them in a beaker and apply heat.	Хаус: Якщо хочеш дізнатися, як діють хімічні речовини, не треба їх запитувати про це. Вони збрешуть. Змішай їх у мензурці і погрій.	персоніфікація, епітети	дослівний переклад, антонімічний переклад, опущення, дослівний переклад
83	13	22:50	Cameron: Auto-immune is a big universe. It could be anything from scleroderma to churg-strauss.	Кемерон: Аутоімунні прояви можуть викликати все: починаючи зі склеродермії.	метафоричний епітет	дослівний переклад, опущення
84	13	22:57	Cameron: And 100 mg. of cytoxan, it treats most auto-immunes. House: We'll give it to him now, before the fat starts dripping out his eyeballs.	Кемерон: І цетоксан проти аутоімунних реакцій. Хаус: Уперед! Поки в нього жир через очі не пішов.	гіпербола, дисфемізм	опущення, модуляція, дослівний переклад
85	13	36:29	House: Clue number two: Rheumatology Rowan was almost right. It causes auto-immune symptoms.	Хаус: Підказка номер два: Роуен мав рацію - вона викликала аутоімунні симптоми.	епітет	опущення епітета, дослівний переклад, заміна теперішнього часу на минулий
86	13	37:05	House: Vicious circle. The leprosy made him vulnerable to the anthrax, and the anthrax treatment put the leprosy in overdrive.	Хаус: Порочне коло: через проказу він захворів на сибірську виразку, а лікування виразки розбудило проказу.	епанафора та анепіфора	дослівний переклад, модуляція

87	14	06:40	Chase: Pretty sure my x-ray machine can take your phone in a fight. It'll fry it.	Чейз: Рентгенівському апарату він не сподобається. Він його підсмажить.	персоніфікація	модуляція, дослівний переклад
88	14	08:40	Ricky: He can't talk. House: Excuse me? Ricky: He had knee surgery. House: Right... Ricky: About a year ago, and then he couldn't talk. House: Right, yeah, well, that happens. You know, it's very dangerous operating so close to the vocal chords.	Рікі: Він не говорить. Хаус: Вибач? Рікі: У нього була операція на коліні. Хаус: Так. Рікі: Рік тому. З того часу він мовчить. Хаус: Ясно. Таке трапляється. Небезпечна операція дуже близько до голосових зв'язок.	іронія	дослівний переклад
89	15	05:11	House: He's important to you, got it. So, no placebos for him, we'll use the real medicine.	Хаус: Ясно, він Вам дорогий. Ніякого плацебо, використаємо справжні ліки.	іронія	дослівний переклад, опущення
90	15	07:25	Foreman: Bleeding around his brain caused pressure inside his head which caused the coma	Форман: Кровотеча підвищила тиск, який спричинив кому.	повтор	модуляція, дослівний переклад
91	15	07:52	Foreman: I say we evacuate the cavity, see if he wakes up. House: The neurologist thinks it's his brain, wants to open up his head. Frankly, I'm shocked!	Форман: Очистимо порожнину - і він отямиться. Хаус: Невролог думає, що справа в мозку і хоче влізти йому у голову. Я шокований!	дисфемізм	опущення, дослівний переклад, модуляція
92	15	08:33	Chase: The hematoma caused the coma. House: That's a catchy diagnosis, you could dance to that.	Чейз: Її викликала гематома. Хаус: Це приблизний діагноз.	рима, епітет, іронія	модуляція, неадекватний переклад, втрата стилістичного прийому та смислу

93	15	13:46	House: Fine, start the treatment. It's all your idea. Don't even mention my name. There's nothing wrong with your theory, go. [They all get up.] But in the "humor me" department, get a biopsy while you're at it.	Хаус: Гарзд, починай лікування! Це твоя ідея. Не згадуй моє ім'я. Твоя теорія правильна, вперед! Але спочатку зроби біопсію в онкологічному відділенні.	епітет, іронія	дослівний переклад, заміна голофразису на простий еквівалентний епітет
94	15	19:06	Bill: Thanks. [He turns to leave.] Oh, and whatever you're not giving him for whatever he doesn't have, is that going to fix him? House: I doubt it.	Білл: Дякую. А ліки проти цієї хвороби, якої у нього нема, поставлять його на ноги? Хаус: Сумніваюсь.	перифраз (замість гепатиту С та ліків проти нього)	опущення, дослівний переклад
95	15	24:18	Cameron: Cross off hemlock. Foreman: You thought he was being poisoned by hemlock? Dr. Euripides tell you to check for that?	Кемерон: Не болиголов. Форман: Ти думала, що це болиголов? Доктор Евріпід сказав перевірити?	алюзія, іронія	опущення, дослівний переклад
96	16	04:10	Cuddy: You may as well get it over with as fast as you can, like ripping off a band-aid. House: Only instead of a two-cent piece of tape and gauze it's a human being.	Кадді: Це треба зробити якнайшвидше. Подайте заяву. Хаус: Це не клаптик паперу, це людина.	порівняння, перифраз, розгорнута метафора	опущення порівняння, компенсація: метафоризований образ пластиру замінюється папером, на якому пишеться заява
97	16	05:03	Chase: She's morbidly obese. The "morbid" part of that raises alarms.	Чейз: Вона патологічно товста. Слово "патологічно" насторожує.	епітет	дослівний переклад

98	16	06:43	Cameron: MSX patients don't respond normally to insulin, which causes her body to create too much, which causes metabolic abnormalities.	Кемерон: У людей з синдромом Х інсулін працює неефективно, тому його виробляється дуже багато, що змінює обмін речовин.	анафора	генералізація, опущення
99	16	14:37	Foreman: If you're gonna fire someone, go ahead and do it, but don't treat us like lab rats, testing how long it takes us to get us at one another's throats.	Форман: Якщо хочеш когось звільнити - вперед! Ми не лабораторні пацюки, щоб стежити, хто кому швидше перегризе горлянку.	порівняння	модуляція
100	17	06:24	Foreman: The LP showed no sign of infection and the MRI was fairly clean. House: I guess we can tell him he's fairly healthy and can go home.	Форман: ЛП сенатора не виявило інфекцію і МРТ чистий. Хаус: Отже скажемо йому, що він здоровий - і відпустимо.	епітет, повтор, іронія	опущення, що спричинило втрату повтору, модуляція, дослівний переклад
101	17	07:15	House: Dangerous, I know. Especially as he's a politician, his brain's all twisted.	Хаус: Знаю, це небезпечно. Він політик, а у них не такі мізки як у всіх.	каламбур	дослівний переклад, генералізація
102	17	08:37	House: Uh huh, whereas tumors are really good for brains, make 'em grow big and strong.	Хаус: А пухлина піде йому на користь - мозок збільшиться і порозумнішає.	іронія, епітети	заміна множини на однину, модуляція
103	17	11:38	House: But the toxo drugs are going to piss off your fungi, and when fungi get pissed -	Хаус: Ліки знищать токсоплазмоз, а якщо його знищити...	персоніфікація, анадиплозис, апозіопезис	неадекватна конкретизація, неадекватна модуляція, які призвели до втрати персоніфікації

104	17	21:37	Cameron: Ideopathic T-cell deficiency. House: Ideopathic, from the Latin meaning we're idiots 'cause we can't figure out what's causing it.	Кемерон: Ідеопатичний дефіцит Т-лейкоцитів. Хаус: У перекладі з латини це означає "Ми ідіоти, тому що не можемо знайти причини".	іронія, хибна дефініція що спирається на каламбур	дослівний переклад
105	17	25:15	House: I was rooting for a really cool tumor, instead we're stuck with this crap.	Хаус: Я сподівався знайти круту пухлину, а ми гаємо час.	іронія, епітет, дисфемізм	дослівний переклад, модуляція
106	17	28:56	House: Okay, go tell our human pincushion we'll be sticking him one more time.	Хаус: Скажіть нашій подушечці для голок, що ми ще раз його проколемо.	метафора	опущення, дослівний переклад
107	19	09:30	House: That's right. I'm subjecting a 12-year-old to a battery of dangerous and evasive tests to avoid being bored.	Хаус: Так, я наражаю дівчинку на серію небезпечних тестів через нудьгу.	метафора, гіпербола, іронія	опущення, дослівний переклад
108	19	25:18	House: Hmm. Ancient, but if there's enough bleeding it might work. Okay, do what the guy who didn't specialize in neurology said.	Хаус: Прадавній спосіб. Але якщо кровотеча невелика, можна спробувати. Роби те, що сказав хлопець, який не спеціалізується у неврології.	перифраз про Чейза, комічний ефект	неадекватний антонімічний переклад, дослівний переклад

109	19	37:06	<p>House: Your daughter has TTP. Don't worry, it's curable, she'll be fine. Mrs. Carroll: Well, wait! What does TTP stand for? House: Some really big words that you've never heard before and when we're done you'll never hear again. Have a nice day. Mr. Carroll: Well, when can we take her home? House: Uh, in a few days. She needs some minor surgery to remove the underlying cause before we can do the... another really big word.</p>	<p>Хаус: У Вашої доньки ТТП. Не хвилюйтесь, це лікується. Все буде гаразд. Місіс Керол: Заждіть! Як розшифрується ТТП? Хаус: Деякі довгі слова, яких Ви ніколи не чули, а коли ми закінчимо, Ви їх ніколи й не почуєте. Щастя. Містер Керол: Коли ми зможемо забрати її додому? Хаус: За кілька днів. Знадобиться маленька операція, щоб видалити причину перед тим, як ми ... ще одне довге слово.</p>	перифраз для "не-лікарів"	дослівний переклад
110	20	05:23	<p>Foreman: I'm looking at the brain, what else is there? Cameron: The jaw. Chase: The jaw tells us why he stroked? Cameron: No, the jaw tells us why we can't do an MRI. Unless we want his jawbone flying across the room. House: Metal plate. He's had major reconstruction and there's no way we're removing it, so we're forced to be clever. Angiogram to rule out vasculitis, EMG for peripheral neuropathy, tox screen to eliminate drugs, an echo to rule out cardiac emboli. [As they all leave] Dr. Cameron. I'd appreciate you keeping the terms of your new contract to yourself. Don't want everyone clamoring for the same perks.</p>	<p>Форман: Я дивлюся на мозок, на що ж ще? Кемерон: На щелепу. Чейз: Щелепа пояснює причину інсульту? Кемерон: Ні, щелепа пояснює, чому не можна робити МРТ, якщо не хочемо, щоб щелепа літала по кімнаті. Хаус: Металева пластина. Йому робили реконструкцію щелепи. Її видалити немає можливості, тому треба щось придумати. Ангіограму, щоб виключити васкуліт, електроміограму для периферійної невропатії, токсикологічні тести, щоб виключити наркотики і ЕКГ, щоб викреслити серцеву емболію. Докторе Кемерон, тримайте нові умови Вашого контракту при собі. Не хочу, щоб решта вимагала такі ж самі привілеї.</p>	еліпсис, персоніфікація, іронія, паралелізм	дослівний переклад, модуляція,

111	20	07:45	<p>Harvey: Uh, about six months ago, I started grinding my, my... you know, in your mouth, you get, you chew with them...</p> <p>Annette: Teeth. Harvey's experiencing a little nominal aphasia, you know, when you can't remember nouns. Foreman: Yeah, I think I know what nominal aphasia is. Have you had any treatment for the teeth grinding?</p> <p>Harvey: I went to a, you know, they do that thing with sharp, uh, pointy things. Foreman: Needles? Someone took your blood. Harvey: No, they make you breathe. Foreman: Pulmonologist. Harvey: No, she had this, uh, electrical machine... [Foreman looks to Annette.] Annette: He saw an acupuncturist.</p>	<p>Гарві: Шість місяців тому в мене почали скреготати.. знаєте... в роті.. ними жують Анет: Зуби. У Гарві номінальна афазія, порушення здатності називати предмети. Форман: Гадаю, я знаю, що це таке. Ви лікувалися від зубного скреготу?</p> <p>Гарві: Я ходив до.. вони роблять це гострими штуками... Форман: Голками.У Вас брали кров? Гарві: Ні... Вони говорять дихати ... Форман: Пульмонологи. Гарві: Ні, в неї була... була ця електрична машинка...Анет: Він ходив до голкотерапевта.</p>	перифраз для демонстрації хвороби	дослівний переклад, модуляція
112	20	09:45	<p>House: So, does it hurt when you tinkle?</p>	<p>Хаус: Боляче, коли Ви пісяєте?</p>	медичний евфемізм	дослівний переклад
113	20	12:25	<p>House: Well, based on this history it's either toxic herbs from the homeopath, spinal damage from the chiropractor, infection from the needle that the acupuncturist accidentally let sit in eye of newt, or the Shen balancer. What the hell is a "shen" and how come it's lopsided?</p>	<p>Хаус: Згідно історії хвороби, це або отруйні трави від гомеопата, ушкодження хребта від гіропрактика, інфекція від голки, яку голкотерапевт помилково увіп'яв в око тритона. Чи це спеціаліст з виправлення Шен. Що таке Шен і від чого вона нахилилася?</p>	іронія, паралелізм, риторичне питання	дослівний переклад, модуляція
114	20	13:38	<p>House: Do we go with Foreman's theory, which is at least marginally supported by medical test results, or Chase's theory, which is completely unsupported by medical evidence?</p>	<p>Хаус: Слід нам прийняти теорію Формана, яка хоча б частково підтверджується результатами аналізів, чи теорію Чейза, не підтверджену ніякими медичними доказами?</p>	анафора, антитеза, паралелізм	дослівний переклад

115	20	20:19	House: Get a hold of Main in vascular, see if his surgical dance card is free for tomorrow.	Хаус: Зв'яжіться із Мейном з судинної хірургії, дізнайтеся, чи є в нього затравільний час.	метафора	модуляція, опущення метафори
116	21	03:15	Stacy: I know you're not too busy; you avoid work like the plague. Unless it actually is the plague.	Стейсі: Ти не дуже зайнятий, ти просто уникаєш роботи як чуми. Якщо це справді не чума.	порівняння, каламбур	дослівний переклад
117	21	08:37	House: It's a leg. A leg is a leg is a leg.	Це нога. Нога є нога.	повтор	опущення, дослівний переклад
118	21	09:32	Cameron: I think she's depressed. House: She doesn't have tendoni— Cameron: She has tendonitis. House: She's depressed about having tendonitis. Cameron: She's depressed for the same reason she has tendonitis. House: Not the boy. Cameron: No, the boy's a jerk, she knows that, and yet she's depressed. I found a nodule. House: Ah. Problems with the thyroid gland causes depressed mental state, can cause inflammation of the tendons.	Кемерон: У неї депресія. Хаус: У неї немає тендініту. Кемерон: Причина депресії така сама, що й тендініту. Хаус: І це не хлопець... Кемерон: Вона знає, що він бовдур, але все одно в неї депресія. Я знайшла ущільнення. Хаус: Проблеми з її щитовидною залозою викликають пригнічений стан, а також запалення сухожиль.	повтор	опущення, дослівний переклад
119	21	16:57	House: That's usually the way it works at the leg turning black stage.	Хаус: Насправді все так і буває, коли вся нога уже чорна.	рима, фразовий епітет, дисфемізм	граматична трансформація: іменник з епітетом перетворено на підрядну частину речення
120	22	0:25	House: Right, you think being afraid of me is a symptom of a serious ailment.	Хаус: Так, гадаєш, страх - ознака серйозної хвороби?	іронія	опущення, заміна розповідного речення на питальне

121	22	10:55	Foreman: Means there's some sort of neurological problem. House: A time bomb in his brain. I forget, who said it was nothing?	Форман: Здається, якісь неврологічні проблеми. Хаус: Бомба сповільненої дії... Хто казав, що він здоровий?	метафора	дослівний переклад, опущення, модуляція
-----	----	-------	---	--	----------	---

SUMMARY

The paper deals with the functional specifics of medical terms in modern English audiovisual text and their translation, the case study is the first season of the American TV series 'MD House' and its Ukrainian translation.

The object of the work is translation of stylistically coloured terms.

The main aim of the paper consists in defining the functional peculiarities of medical terms in modern English audiovisual text and revealing the specifics of their reproduction in translation. The aim determined the accomplishment of such objectives as:

- definition of linguistic status of terms and systematization of their features;
- determination of the key features of audiovisual translation;
- characterization of potential stylistic colouring of terms in an audiovisual text;
- development of a set of ways to create adequate translation of stylistically coloured terms in an audiovisual text.

Among the stylistic devices which included stylistically coloured medical terms the most frequent were the following: semasiological stylistic devices: irony – 29%; epithet – 20.7%; personification – 11.6%; antithesis – 9.9%; metaphor – 8.3%; dysphemism – 7.4%; syntactic stylistic devices: parallelism – 12.4%; repetition – 9.9%; intertextual stylistic devices: allusion – 7.4%.

The translators mostly resorted to the following means of translation: word for word translation – 72.7%; omission – 43.8%; modulation – 22.3%.

The quantity of inadequate translated stylistic devices amounted to 6.6%.

Key words: *audiovisual text, medical term, stylistic device, translation transformation, adequate translation*

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Озерних Аліна Віталіївна, студентка 2 курсу магістратури, форми навчання денної, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, адреса електронної пошти alinaozernyh@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Семантика, синтактика і прагматика заголовків сучасних англomовних медіапублікацій та особливості їх перекладу українською мовою»

відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____

Підпис _____

ПІБ (студент) Озерних Аліна Віталіївна